

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Essi Peurala

VANHEMMUUTTA TUKEMASSA

Päivähoidon perhetyöntekijä varhaisena tukimenetelmänä

Sosiaali- ja terveysala
2013

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Essi Peurala
Opinnäytetyön nimi	Vanhemmuutta tukemassa Päivähoidon perhetyöntekijä varhaisena tukimenetelmänä
Vuosi	2013
Kieli	suomi
Sivumäärä	56 + 2 liitettä
Ohjaaja	Ann-Sophie Blomqvist

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia päivähoidon perhetyöntekijän tarpeellisuutta vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka paljon vanhemmat saavat tukea päivähoitosta ja muilta tahoilta liittyen vanhemmuuteen ja kasvatukseen tukemiseen. Näiden asioiden pohjalta selvitettiin tarvitsisivatko vanhemmat lisätukea arjessa jaksamiseen, vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvissä asioissa, joita päivähoitoyöntekijä voisi tarjota.

Teoreettinen viitekehys rakentui ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta, päivähoitosta perheen tukijana sekä perhetyöstä. Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja se toteutettiin kyselylomakkeiden avulla kahden vaasalaisen päiväkodin lasten vanhemmille. Vastauksia purettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat ovat pääasiassa tyytyväisiä päiväkodista saamaansa tukeen, mutta jonkin verran lisätukea kaivattiin, varsinkin lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Henkilökunnan valmiuksiin vastata perheen tarpeisiin ei oltu täysin tyytyväisiä ja arjen pyörittäminen tuntui kokonaisuudessaan monen mielestä haastavalta. Suurin osa vanhemmista pitäisi päivähoitoyöntekijää tarpeellisena palveluna Vaasassa ja vastausten perusteella palvelusta voisi olla monelle perheelle hyötyä.

ABSTRACT

Author	Essi Peurala
Title	Supporting Parenthood Family Worker Providing Early Support in Daycare
Year	2013
Language	Finnish
Pages	56 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Ann-Sophie Blomqvist

The purpose of this bachelor's thesis was to study the necessity of a family worker in daycare from the parents' point of view. The purpose was to study how much parents get support from daycare and from other places; support related to parenthood and child-rearing. Based on this, the study focused on finding out whether parents need more support with managing in everyday life, with parenting or with child-rearing related issues, where the family worker could provide the support.

The theoretical framework was built around preventive child welfare, daycare supporting family and family work. The research was qualitative and it was carried out with questionnaires for the children's parents of two day care centres in Vaasa. The responses were analyzed using content based analysis method.

According to the research results, the parents were mainly satisfied with the support they have got from the daycare centres but some more support was needed especially with issues related to child-rearing. They weren't completely satisfied with the personnel's abilities to meet the needs of the family and many of the respondents felt that managing everyday life was challenging. Most of the parents feel that it is good to have a family worker in daycare and based on the responses, many families could benefit from using the services of a family worker.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	8
2	ENNALTAEHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU	9
	2.1 Ennaltaehkäisevän lastensuojelun lähtökohdat.....	10
	2.2 Varhainen tuki ja puuttuminen	11
	2.3 Sosiaali- ja terveystuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste)	12
	2.4 Ennaltaehkäisevä lastensuojelu Vaasassa	13
3	PÄIVÄHOITO PERHEEN TUKENA	14
	3.1 Päivähoidon perustehtävä	14
	3.2 Kasvatuskumppanuus	15
	3.3 Omahoitajuus	16
	3.4 Haasteet perheen tukemisessa.....	17
4	PERHETYÖ	19
	4.1 Perhetyön ilmenemismuodot	20
	4.2 Perhetyön prosessi	21
	4.3 Perhetyön sisältö	23
	4.4 Perhetyöntekijä päivähoidossa.....	24
	4.5 Perhetyö Vaasassa	25
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
	5.1 Aineiston keruu.....	27
	5.3 Aineiston analysointi	29
	5.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	29
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
	6.1 Mitä koen saavani päiväkodilta?	35
	6.2 Mitä toivoisin saavani enemmän päiväkodilta?.....	36
	6.3 Henkilökunnan valmiudet vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin	38
	6.4 Tukea tarjonneet tahot	40
	6.5 Riittävä tukiverkko	41
	6.6 Vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen	42

6.7 Missä tilanteissa apua päivähoidon perhetyöntekijältä?	44
6.8 Päivähoidon perhetyöntekijä Vaasaan.....	46
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	49
8 POHDINTA	52
LÄHTEET	54
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Vastaajien sukupuolijakauma.	s. 28
Kuvio 2.	Vastaajien ikäjakauma.	s. 29
Kuvio 3.	Moni- ja yksilapsiset perheet.	s. 30
Kuvio 4.	Kahden- ja yhden aikuisen taloudet.	s. 31
Kuvio 5.	Mitä koen saavani päiväkodilta?	s. 32
Kuvio 6.	Mitä toivoisin saavani enemmän päiväkodilta?	s. 33
Kuvio 7.	Henkilökunnan valmiudet vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin.	s. 36
Kuvio 8.	Tukea tarjonneet tahot.	s. 37
Kuvio 9.	Riittävä tukiverkko.	s. 38
Kuvio 10.	Vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen.	s. 39
Kuvio 11.	Miksi vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen on haastavaa?	s. 40
Kuvio 12.	Missä tilanteissa/asioissa kaipaisin tukea päivähoiton perhetyöntekijältä?	s. 42
Kuvio 13.	Olisiko päivähoiton perhetyöntekijä hyvä käytäntö Vaasaan?	s. 43
Kuvio 14.	Miksi päivähoiton perhetyöntekijä Vaasaan?	s. 45

LIITELUETTELO

LIITE 1. Saatekirje

LIITE 2. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia perhetyöntekijän tarpeellisuutta Vaasan päiväkodeissa vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksessa kartoitin päivähoidossa olevien lasten vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia arjessa jaksamisesta sekä saamastaan tuesta vanhemmuuteen ja kasvatukseen. Tutkimus toteutettiin kahdessa vaasalaisessa päiväkodissa. Perhetyöntekijä päivähoidossa on melko uusi ilmiö ja Vaasassa ei tällä hetkellä kyseistä virkaa ole. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää vanhempien näkökulmasta tarpeellisuus perhetyöntekijän virkaan Vaasan päiväkodeissa vai kokevatko vanhemmat saavansa tarpeellisen tuen jo nyt päiväkodin työntekijöiltä.

Opinnäytetyön aihe muotoutui vähitellen omista kiinnostuksen kohteistani eli päivähoidosta ja lastensuojelusta. Olen työskennellyt niin lastensuojelun kuin päivähoidonkin parissa ja ajatukseni opinnäytetyön suhteen lähti näiden kahden asian yhdistämisestä. Omat kiinnostuksen kohteeni ovat varhaisessa puuttumisessa ja matalankynnyksen palveluissa ehkäistä lastensuojelun asiakkuutta ja myöhemmin mahdollisia mittavia ongelmia. Opinnäytetyöni idea lähti myös siitä liikkeelle, miten perheiden kielteisiä kehityskulkuja saataisiin ehkäistyä varhaisessa vaiheessa. Aihe on myös ajankohtainen, koska viimeaikoina on ollut keskusteluja huostaanottojen lisääntymisestä. Näenkin ensiarvoisen tärkeäksi asiaksi panostaa lastensuojelun ennaltaehkäisyyn, missä myös päiväkotitoimi suuressa roolissa.

Lähtökohdaksi työlleni otan varhaisen tuen merkityksen eli perheen tukemisen ennen mahdollisten ongelmien syntymistä tai ongelmien alkuvaiheessa. Tutkimukseni teoriaosuus tulee koostumaan ennaltaehkäisevän lastensuojelun periaatteista, päivähoidon tehtävästä perheen tukijana sekä perhetyöstä ja erityisesti päivähoidon perhetyöstä. Tutkimus toteutettiin päivähoidon piirissä ja menetelmänä oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Päivähoidossa olevien lasten vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä päivähoidolta saamaansa tukeen, mutta jonkin verran lisätukeakin kaivattiin. Suurin osa vanhemmista pitäisi päivähoidon perhetyöntekijää tarpeellisena palveluna Vaasaan.

2 ENNALTAEHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU

Lastensuojelun asiakkuuksien määrä on jatkuvassa kasvussa; 1990-luvun alusta lähtien niin huostaanotot, kiireelliset sijoitukset kuin avohuollon asiakkuudet ovat olleet koko ajan kasvussa (Lastensuojelu 2011). Lastensuojelulaissa keskeisimmiksi tavoitteiksi on kerrottu hyvien kasvuolosuhteiden sekä lapsen ja perheen oikeuksien turvaaminen kuin myös lastensuojelun painottamista entistä enemmän ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. Lapsiperheille tarjottavien palveluiden, kuten lasten päivähoidon, tulee tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa. (L13.4.2007/417.)

Vaikka lastensuojelulaissa painotetaan vanhempien vastuuta lastensa kasvatuksessa, on yhteiskunnalla velvollisuus taata lapsille hyvät kasvuolosuhteet ja tukea vanhempia kasvatustehtävässään. Vanhemmat tarvitsevat yhä enemmän tukea lasten kasvatuksessa johtuen esimerkiksi toimeentulovaikeuksista, työttömyydestä, päihde- ja mielenterveysongelmista sekä riittämättömästä tukiverkosta. Sosiaali- toimii vastaa pääasiassa lastensuojelun toteuttamisesta, mutta muilla hallinnonaloilla on järjestämisvastuu ennaltaehkäisyssä. Lasten suojelun kokonaisuus koostuukin peruspalveluista, ehkäisevästä lasten suojelusta sekä lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta (esimerkiksi avohuolto, sijaishuolto jne.). Yleistä palvelujärjestelmää tulisi kehittää lasten suojelemiseksi erityisesti lasten ja perheiden varhaisen tukemisen muodoilla peruspalveluissa. (Taskinen 2012, 7-48.)

Lapsen perustarpeet saattavat jäädä tyydyttämättä, johtuen vanhempien välinpitämättömyydestä, tietämättömyydestä tai vain siitä, että vanhempien omien tarpeiden tyydyttäminen on ensisijaista. Lapsia saatetaan myös kaltoinkohdella henkisesti tai fyysisesti lapselle läheisten ihmisten toimesta. (Beckett 2007, 5.) Lapsille ja perheille tarjottavissa palveluissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen suotuisan kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen. Lapsen etu tulisi mennä kaiken edelle, myös vanhempien edun edelle. Lapsen paras ei kuitenkaan yleensä toteudu ilman vanhempia, siksi vanhemmuuden tukeminen on ensiarvoisen tärkeää. (Vilen, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen & Kurvinen 2008, 111–112.)

2.1 Ennaltaehkäisevän lastensuojelun lähtökohdat

Ennaltaehkäisevä lastensuojelu tarkoittaa erityisiä toimia ja erityistä tukea joita tarjotaan lapsille ja perheille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaita. Näitä erityisiä tukimenetelmiä voidaan tarjota esimerkiksi perusterveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa, nuorisotyössä ja neuvolassa. Kunnan tehtävänä on siis huolehtia siitä, että vanhempia tuetaan eri palveluiden avulla. Erityisesti tukea tarvitsevat perheet kaipaavat vanhemmuuden stressin helpottamista, sosiaalista tukea sekä tukea vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvien arvojen tutkimisessa. (Taskinen 2012, 32–46.)

Suomi oli ensimmäinen Pohjoismaa, joka on tehnyt suunnitelman lastensuojelutyöstä sisältäen myös ennaltaehkäisevän toiminnan 1920-luvulla. Neuvolatyö lähti kehittymään myös 1920-luvulla, jonka yksi tehtävä on vanhemmuuden tukeminen. Äitiysavustuksesta (eli äitiyspakkaus tai rahallinen etu) säädettiin laki vuonna 1937, koska sen avulla äidit haluttiin saada terveydenhuollon piiriin ja se on maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen etu. Ensimmäinen laki lapsilisästä säädettiin jo 1948, mikä kertoo myös lapsiperheiden arvostamisesta ja yhteisvastuullisuudesta lapsiperheiden tukemiseen. (Bardy ym. 2001, 13–69; Hänninen & Valli 1986 134–13; Äitiysavustuksen historia 2013.)

1960-luvulta alkaen julkiset palvelut alkoivat laajeta siten, että ne tulivat universaalisti kaikkien saataville. Koululaitoksen uudistumisen myötä 1970-luvulla siirryttiin kaikille lapsille tarkoitettuun peruskouluun ja myös päivähoido kehittyi huomasti päivähoidoa koskevan lain myötä. Äitiyslomat ja vanhempainvapaat alkoivat pidentyä 1970- ja 1980-luvuilla. 1990-luvun alusta lähtien palveluita ja etuuksia alettiin leikata, jonka jälkeen myös lastensuojeluasiakkuuksien määrä on noussut. Laman jälkeen lapsiperheille tarjottavia etuuksia ja palveluja ei ole täysin palautettu vielä tähän päivään mennessä. (Bardy ym. 2001, 13–69; Taskinen 2012, 7-33.)

2.2 Varhainen tuki ja puuttuminen

Varhaista tukea perheille tulee tarjota niiden palveluiden piirissä, joita perhe tavallisesti käyttää eli neuvoloissa, kouluissa ja päiväkodeissa. Tarkoituksena on, että tuki on perhelähtöistä ja perhe on näin itse mukana ongelmien määrittämisessä ja korjaamisessa. Jotta perhettä voitaisiin tukea varhaisessa vaiheessa, tulee huoli ensiksi tunnistaa, sitten ottaa puheeksi perheen kanssa ja sen jälkeen vasta miettiä mahdollisia korjaavia toimenpiteitä. Jo pienelläkin tuella tai lyhytkestoisella väliintulolla voi olla positiivisia vaikutuksia, mutta haastavissa tai pitkälle kehittyneissä ongelmissa tuen tulisi olla tiivistä ja pidempikestoista. (Taskinen 2012, 30–49.)

Varpu- eli Varhaisen puuttumisen hanke on Sosiaali- ja terveysministeriön koordinoima hanke, joka on saanut alkunsa 2000-luvun alussa. Hankkeen tavoitteena on edistää lapsiperheiden hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä sekä kehittää lapsiperheiden kanssa toimivien tahojen kykyä tukea perheitä varhaisessa vaiheessa. Hankkeen myötä on koottu yhteen ja kehitetty uusia työmenetelmiä kaikkien lapsiperheiden kanssa työskentelevien käyttöön; ennakoitdialogeja, huolen vyöhykkeistö, huolen puheeksiottaminen, hyvien käytäntöjen dialogeja sekä läheisneuvonpito. (Varpu-tukea ajoissa 2013.)

Ennakointidialogi voidaan järjestää, kun huoli perheen tilanteesta on syntynyt ja voidaan käyttää esimerkiksi Tulevaisuuden muistelu- menetelmää ja tarkoituksena olisi saada perheen kanssa toimivat tahot yhteen. Huolen vyöhykkeistön avulla voidaan kartoittaa, kuinka suuri huoli esimerkiksi työntekijällä on lapsesta (asteikoilla: ei huolta I-IV suuri huoli) ja tavoitteena on jäsentää lapsen tilanne työntekijän ja perheen yhteistyön syntymiseksi. Hyvien käytäntöjen dialogien pohjalla käytetään huolen vyöhykkeistöä ja tavoitteena on koota esimerkiksi työyhteisö tai vanhemmat yhteen ja keskustella avoimesti ei huolta aiheuttavista ja huolta aiheuttavista asioista ja kuinka huolta pystyttäisiin yhteistoiminnalla lieventämään yhteisössä. Läheisneuvonpidon tarkoituksena on nostaa lapsi, vanhemmat ja heidän lähipiirinsä yhdessä pohtimaan ratkaisuja ongelmallisen tilanteen selvittämiseksi. (Varpu-tukea ajoissa 2013.) Lapsen tilanteesta syntynyt huoli on tarkoitus ottaa

puheeksi vanhempien kanssa kunnioittavasti ja apuna voi käyttää huolen puheeksioton ennakointilomaketta, jossa työntekijä voi pohtia ennen tapaamista muun muassa: lapsen voimavaroja, yhteisiä toimia lapsen hyväksi sekä suunnitella huolen puheeksiottamisen ajankohtaa. Tapaamiseen jälkeen lomakkeen avulla voi pohtia muun muassa puheeksiottamisen onnistumista, lapsen tilannetta nyt sekä jatkotoimenpiteitä lapsen hyväksi. (Eriksson & Arnkil, 2005.)

2.3 Sosiaali- ja terveyshuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste)

Valtioneuvoston on vahvistettava joka neljäs vuosi sosiaali- ja terveyshuollon kansallinen kehittämisohjelma (L3.8.1992/733). Vuosille 2012–2015 hyväksytyn ohjelman tavoitteena on hyvinvointi- ja terveyserojen kaventuminen ja palvelujen järjestäminen asiakaslähtöisesti. Painopisteenä on työn siirtäminen hoidosta ongelmien ehkäisyyn. Vaasa kuuluu Väli-Suomen alueeseen, jossa Kasper ja Kasper II on kehittänyt lasten, nuorten ja perheiden palveluja alueella. (Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) 2012–2015 Toimeenpanosuunnitelma 2012, 8-90.)

Kasper ja Kasper II hankkeet ovat edelleen jakautuneet osahankkeiksi, joista Vaasaan kohdistuu Pohjanmaan perhekaste –hanke. Pohjanmaan perhekaste- ja Pohjanmaan perhekaste II -hankkeiden tavoitteena on luoda lapsille ja perheille uusia varhaisen tuen muotoja sekä kehittää toimintaa muun muassa perhetyön ja ennaltaehkäisevän lastensuojelun alueella. Hankkeen tarkoitus oli kehittää ja kokeilla erilaisia menetelmiä, joista voitaisiin jatkossa laatia pysyvämpiä käytäntöjä ylisektoriaaliseen toimintaan. Peruspalveluissa on tavoitteena kehittää matalan kynnyksen perhepalveluja. Lisäksi tavoitteena on kehittää erityistä tukea peruspalveluissa ja tuoda esimerkiksi tarvittava tuki lapsen ja perheen käytössä olevaan toimintaympäristöön. Esimerkiksi perhetyön osalta Vaasassa on jo saatu selkeytettyä toimintaa ja siitä on tullut entistä suunnitelmallisempaa, jatkokehittämistä nähtiin kuitenkin ennaltaehkäisevään perhetyöhön. Pohjanmaan perhekaste II on Pohjanmaan perhekaste –hankkeen jatkohanke ja jatkuu lokakuun 2013 loppuun asti. (Pohjanmaan perhekaste - Kaste-familjeprojektet i Österbotten: Loppu-

raportti kehittämistyöstä vuosilta 2009–2011; Pohjanmaan perhekaste II - Kaste-familjeprojektet i Österbotten 2013.)

2.4 Ennaltaehkäisevä lastensuojelu Vaasassa

Jokaisessa kunnassa on tehtävä lastensuojelun suunnitelma, jossa tulee esille käytettävät resurssit niin ennaltaehkäisyyn kuin lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun (L13.4.2007/417). Vaasassa on laadittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2013–2016, jossa käsitellään muun muassa ehkäisevää lastensuojelua ja palveluresurssien kehittämistä. Varhaisen tuen palveluiden piiriin voidaan lukea peruspalveluiden lisäksi esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, perheneuvola ja perhekeskus. Erityisiä huolenaiheita Vaasassa lastensuojelun kannalta katsotaan olevan: kulttuurien moninaisuus ja erilaiset kasvatuskäytännöt, vanhempien jaksamiseen liittyvät ongelmat (sosiaalisten suhteiden vähyys, työelämän paineet, vapaa-ajan vähyys, epätyypilliset työajat jne.) sekä sukupolvelta toiselle siirtyvät tiedot, esimerkiksi kasvatuksesta, ovat vähentyneet. (Vaasan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013–2016, 10–33.)

Erilaiset kolmannen sektorin palvelut ovat myös suuressa osassa ennaltaehkäisevässä työssä. Vaasassa Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) tarjoaa monenlaisia palveluita lapsiperheille ja erityisesti vanhemmille kuten erilaisia vertaistukiryhmiä ja varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen ryhmiä. Vaasan ensikoti auttaa tukea tarvitsevia ensisynnyttäjiä ja Avokki tarjoaa tukea vanhemmuuteen ja erolanteisiin. Setlementtiyhdistys ry taas järjestää kerhoja ja erilaisia vertaistukiryhmiä. Näiden lisäksi myös Vaasan seurakuntayhtymä tarjoaa erilaisia palveluita kuten Perheasiain neuvottelukeskus, joka tekee ennaltaehkäisevää työtä perhe- ja kasvatustasioiden liittyen. (Vaasan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013–2016.)

3 PÄIVÄHOITO PERHEEN TUKENA

1910-luvulta lähtien lastentarhan tehtäväksi on määritelty kotikasvatuksen tukeminen ja kasvatusvastuun säilyttäminen vanhemmilla. Lastentarhan yhteistyö vanhempien kanssa oli 1910-luvulla runsasta ja sitä pidettiin yllä yhteisillä keskusteluhetkillä, kotikäynneillä, vanhempainilloilla ja yhteisillä juhlilla. Lastentarhasta saivat tuolloin paikan vain heikoimmista kotioloista tulevat lapset. Alun perin lastentarhat olivat kouluhallituksen alaisuudessa, mutta vuonna 1923 siirryttiin sosiaaliministeriön alaisuuteen. Lastentarhaa ruvettiin tuolloin näkemään enemmän kuuluvaksi lastensuojeluviranomaisille kuin kansanopetusosastolle. 1920-luvulla ruvettiin korostamaan ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön tarpeellisuutta ja tärkeänä nähtiin kotikasvatusta tukeva toiminta, johon lastentarhakin pyrki. (Hänninen & Valli 1986, 85–135.)

3.1 Päivähoidon perustehtävä

Koivunen (2009) listaa päivähoidon perustehtäväksi lapsen hoidon, kasvatuksen ja opettamisen lisäksi myös eri tahojen kanssa tehtävä yhteistyön sekä vanhempien tukemisen ja kuuntelemisen. Eri perheillä on erilaiset tarpeet ja perustehtävät toteutuvat jokaisen lapsen ja vanhempien kohdalla, mutta jotkin asiat voivat painottua toisia enemmän. Päivähoidon kasvattajien tulee siis tukea lasta ja vanhempia monin keinoin yhteistyössä eri tahojen kanssa ja tuoda lapsen elämään rytmiä, hoivaa ja onnistumisen kokemuksia, jotta luodaan lapsen elämälle hyvä pohja ja vältetään mahdollisesti myöhempi lastensuojelun tarve. (Koivunen 2009, 11–18.)

Päivähoidon tavoitteena on tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa ja päivähoidon kasvattajien on yhdessä vanhempien kanssa tuettava lapsen suotuisaa kehitystä (L25.3.1983/304). Päivähoidon perustehtävä määräytyy muun muassa sen mukaan, miten päivähoidon ja perheen väliset suhteet ovat kulloinkin rakentuneet yhteiskunnassa (Dahlberg, Moss & Pence 2007, 95). Vaikka varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisyys on toiminnan perustana, ei lapsen kehitystä ja kaikenpuolista hyvinvointia voida taata ilman, että vanhemmat otetaan mukaan. Vanhemmat päättävät itse kuinka tiiviisti he haluavat olla tekemisissä kasvattajien kanssa ja siitä,

kuinka paljon he jakavat asioita. Kasvattajan tehtävä on kuitenkin tehdä aloite yhteistyön luomiseksi. (Koivunen 2009, 156–166.)

Päivähoitoa voidaan käyttää myös lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä (L 28.12.2012/911). Henna Junntila (2004) toteaa, että suuri merkitys on sillä, että lapsi saa ruokaa, hyvän kasvuympäristön ja turvallisia aikuisia ympärilleen, jotka päivähoito voi tarjota. Lisäksi vanhemmat saavat päivähoiton kasvattajista keskustelukumppaneita, joiden kanssa voidaan puhua arjen haasteista ja etsiä yhdessä toimivia ratkaisuja esimerkiksi kasvatuskysymyksiin. Perheiden kanssa tehtävään työhön tulee varata aikaa ja vaivaa, jotta vanhemmat saisivat tarvitsemansa avun. (Junntila 2004, 14–16.)

3.2 Kasvatuskumppanuus

Vanhempien ja kasvattajien välistä yhteistä, tietoista toimintaa kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Vanhempien tietous omasta lapsestaan ja kasvattajien tietous ja kokemus kasvattamisesta tarjoavat yhdessä lapselle parhaat mahdolliset edellytykset turvalliseen kehittymiseen. Toimiva kasvatuskumppanuus merkitsee vanhempien ja kasvattajan välistä keskinäistä luottamusta ja on edellytyksenä yhteisten tavoitteiden löytämiselle esimerkiksi varhaisen tuen tarpeen selvityksessä ja mahdollisesti huolen herätessä. Kasvatuskumppanuus konkretisoituu päivittäisten tilanteiden lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta, mikä laaditaan yhdessä vanhempien kanssa ja siinä otetaan huomioon vanhempien toiveet ja mielipiteet lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007, 31–33.)

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat neljä periaatetta: kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Kuulemisen tavoitteena on yleensä kahden ihmisen välinen ymmärrys, vaikka olisikin eri mieltä jostain asiasta, toisen ymmärtäminen auttaa löytämään toimivat ratkaisut. Kuuntelemisen kautta voidaan oppia myös kunnioittamaan toista ihmistä, joka helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä. Kunnioitusta on toisen ihmisen arvostaminen ja hyväksyminen, mikä voi olla vaikeaa erilaisia, itselle vieraita tapoja omaavia, perheitä kohdatessa. Avoimuus ja myönteisyys auttavat kohtaamisessa ja kuulemisella on paljon merkitystä kunnioituksen

syntymiselle. Luottamus vanhempien ja kasvattajan välille taas syntyy kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Luottamuksen syntyminen vie aikaa ja sitä edesauttavat vuoropuhelut, kohtaamiset ja lapsen suhtautuminen kasvattajaan. Dialogin eli vuoropuhelunkin avain on kuulemisessa. Dialogi on tasa-arvoista keskustelua, jossa toisen tietämys eli ole toista arvokkaampaa. Dialogisessa keskustelussa tarkoituksena ei ole osoittaa olevansa oikeassa, vaan tarkoituksena on ajatella yhdessä eli tutkiskella ja tarkastella asioita yhdessä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–40.)

Työntekijän kannalta päivähoiton kasvatuskumppanuus on perhelähtöistä; tarkoituksena on olla mahdollisimman kaukana asiantuntijälähtöisestä työskentelystä. Kasvatuskumppanuudessa on kyse vanhempien osallisuudesta. Vanhemmilla on kasvatusoikeus lapsestaan, vaikka lapsi onkin tietyn ajan päivästä päivähoitossa, siksi vanhemmilla tulee olla riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja vaikutusmahdollisuuksia päivähoiton sisältöön. Vanhemmat voivat osallistua päivähoiton toimintaan päivittäisten kontaktien lisäksi esimerkiksi yhteisissä kasvatuskeskusteluissa, vanhempainilloissa sekä vanhempaintoimikunnassa. Kumppanuudessa on kokonaisvaltaisesti kyse siitä, että vanhemmat ja työntekijät yhdistävät voimansa lapsen parhaaksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18–30.)

3.3 Omahoitajuus

Omahoitajuus päiväkodissa voi olla yksi keino turvallisen kiintymyksen luomiseksi, erityisesti alle kolmevuotiaiden lasten kanssa. Se voi edesauttaa luomaan luottavaista ja kunnioittavaa kasvatuskumppanuutta. Omahoitajan tehtävä on vastata yhteistyöstä vanhempien kanssa varhaiskasvatuskeskusteluiden sekä päivittäisten keskusteluiden myötä. Näissä kohtaamisissa omahoitaja osaa kertoa havainnoistaan lapsen suhteen ja tuntee lapsen niin hyvin, että vanhemmille syntyy luottamus omahoitajaa kohtaan. (Salminen & Tynniäinen 2011, 12–15.)

Omahoitajuus on lähtenyt kehittymään Suomessa 1990-luvulta ja 2000-luvulta lähtien omahoitajuuden lähtökohtana on ollut lapselle pysyvän kiintymyssuhteen turvaaminen, lapsen psyykinen kehitys sekä vanhempien merkityksen lisääminen päivähoitossa. Käytäntönä omahoitajuus on kokoajan yleistymässä Suomessa.

Omahoitajuuden perustana on John Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria sekä Urie Bronfenbrennerin teoriaan pohjautuva kontekstuaalisen kasvun malli. Ensisijainen kiintymyssuhde muodostuu tavallisesti lapsen ja äidin välille ja toissijainen kiintymyssuhde on laadukkaassa päivähoitossa mahdollista muodostaa hoitajaan, jota omahoitajuus käytäntö tukee. Kontekstuaalinen kasvun malli taas painottaa kodin ja päivähoiton jaettua kasvatustehtävää sekä näiden kahden ympäristön keskinäistä toimivaa vuorovaikutusta. (Salminen & Tynninen 2011, 11–13.)

Omahoitaja tarkoittaa lapselle valittua hoitajaa päivähoitoryhmästä, jonka vastuulla lapsi on päivähoitopäivän ajan, oman työaikansa puitteissa. Omahoitajan tarkoitus on lisätä lapsen turvallisuutta ja sopeutumista uuteen tilanteeseen, eli erossa oloon vanhemmista. Omahoitajuuden yksi tehtävä on myös turvata lapselle ja vanhemmille rauhallinen ja turvallinen päivähoiton aloitus. Kokemukset päivähoiton aloituksesta vaikuttavat paljon vanhempien ja lapsen suhtautumiseen koko varhaiskasvatusta kohtaan ja on siksi tärkeä vaihe perheen päivähoito taipaleella. Toimiva omahoitajuus mahdollistaa laadukkaamman päivähoiton kaikkien osapuolten kannalta. Käytännöt omahoitajuuden toteuttamiseen päivähoitoryhmässä muovautuvat lasten iän, ryhmän koon ja aikuisten määrän mukaan ja sille luodaan ryhmäkohtaisesti omat säännöt ja käytännöt. (Salminen & Tynninen 2011, 11–43.)

3.4 Haasteet perheen tukemisessa

Monet vanhemmat kohtaavat nykyään erilaisia haasteita arjessa ja erot perheiden välillä ovat syventyneet. Nykypäivänä perheiden ongelmia ovat esimerkiksi taloudelliset, psyykkiset ja elämänhallintaan liittyvät vaikeudet, jotka osaltaan rasittavat vanhempien kasvatustehtävää. Lisäksi nykypäivän haasteita ovat esimerkiksi lisääntyvät avioerot, jotka kuormittavat myös lapsen elämää ja tuovat siihen suuria muutoksia. Lapset viettävät päivähoitossa yhä pidempiä aikoja päivässä, johon juuri muun muassa avioeroista ja vanhempien työurien rakentamisesta. Aiheellista olisi miettiä, että pystyykö päivähoito nykytilassaan vastaamaan lapsen ja perheiden elämässä tapahtuviin muutoksiin ja haasteisiin. (Mikkola & Nivalainen 2010, 9-15.)

Huhtasen (2004) mukaan päivähoitossa on perinteisesti korostettu lapsilähtöistä toimintaa ja puhuttu erilaisista toimista lapsen kuntouttamiseksi. Perhekeskeistä näkökulmaa on ruvettu tuoman päivähoitomaailmassa yhä enemmän esille ja se edellyttää uudenlaista toimintakulttuuria. Perheiden monenlaisten tarpeiden ja perhetilanteiden vuoksi tarvitaan näiden erilaisten perheiden kohtaamiseen erilaisia työotteita ja enemmän tukipalveluita. Päivähoito onkin muuttumassa koko ajan keskeisimmäksi varhaisen puuttumisen toimintaympäristöksi. (Huhtanen 2004, 190–205.)

Päivähoidon ammattilaiset ovat ottaneet kasvatuskumppanuuden vaatimukset vastaan eri tavalla. Perheiden osallisuus ja vanhempien tavoitteellinen tukeminen herättää kysymyksiä, onko työn kohteena lapsi, perhe vai molemmat? Päivähoidossa perheiden kanssa tehtävä intensiivinen työ on nähty heikentävän pedagogiikkaa ja on kritisoitu sitä, että päivähoitolla on liian suuri vastuu koko perheen tukijana. Toisaalta ei voida ohittaa sitä tosiseikkaa, että vanhemmat ovat ensisijaisia asiantuntijoita omasta lapsestaan ja heidän mukanaolo on ehdotonta. Varhaiskasvatuksessa on vahvistunut käsitys siitä, että ammattilaiset ovat riippuvaisia vanhempien tiedoista. Toimiva kasvatuskumppanuus takaa lapselle turvallisuutta ja jatkuvuutta kodin ja päivähoiton välillä, kun taas pahimmillaan lapsi voi kokea turvattomuutta osapuolten vähätellessä toisiaan. (Mikkola & Nivalainen 2010, 11–12.)

Yksi asia, mikä voi tehdä perheiden tukemisen haastavammaksi, ovat suuret ryhmäkoot (Mikkola & Nivalainen 2010, 9). Ryhmän koko voi kasvaa joissain tilanteissa todella suureksi, koska ryhmän koolle ei ole asetettu laissa maksimia. Lain mukaan yhtä kasvattajaa kohden saa olla enintään seitsemän yli kolmevuotiaasta lasta ja alle kolmevuotiaita voi olla enintään neljä yhtä kasvattajaa kohden. Osa-päivähoidossa olevia yli kolmevuotiaita lapsia taas voi olla yhtä kasvattajaa kohden jopa 13. Erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevat lapset on otettava myös huomioon ryhmän lasten tai aikuisten lukumäärässä. (L 21.8.1992/806.)

4 PERHETYÖ

Perhetyötä voidaan kuvata ja määritellä monin eri tavoin; se voi olla kaikkea perheiden kanssa tehtävää työtä, ennaltaehkäisevää perhetyötä, kriisiperhetyötä tai korjaavaa perhetyötä. Perhetyö voi olla toteutumismuodoiltaan vapaampaa, asiakkaiden määrittelemää toimintaa tai sitten hyvinkin suunnitelmallista ja enemmän asiantuntijalähtöistä. Kaiken perhetyön lähtökohtana on kuitenkin perheen toimintakyvyn lisääminen ja perheen arvostaminen vahvana yksikkönä. Työskentelyn pohjana perhetyössä on perheen voimavarojen tunnistaminen ja niiden vahvistaminen sekä arjen sujumisen turvaaminen konkreettisin toimintamenetelmin. (Rönkkö & Rytönen 2010.)

Perhetyöllä voidaan tarkoittaa työmenetelmää, jota perheiden kanssa työskentelevät työntekijät, esimerkiksi terveydenhuollossa ja varhaiskasvatuksessa, käyttävät. Lainsäädännössä perhetyötä ei määritellä itsenäiseksi sosiaalipalveluksi, eikä käsitellä siellä tunnettuina kuin lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä. Tämän johdosta perhetyö mielletään helposti vain työmenetelmäksi. Tässä yhteydessä puhutaan kuitenkin perhetyöntekijästä erillisenä ammattina. (Järvinen ym. 2012, 12–15.)

Perhetyö on lähtenyt kehittymään Suomessa 1800-luvun lopun vaivahoidon myötä, jolloin tuettiin turvattomia lapsia ja työkyvyttömiä aikuisia. 1900-luvulle tultaessa ruvettiin puhumaan köyhäinhoidosta ja perheiden tukemista nostettiin enemmän esiin. 1930-luvulla sai alkunsa Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) käynnistämä kodinhoitajatoiminta. Kodinhoitajat tarjosivat sekä hoitoapua lapsiperheille että opastusta lasten kasvatukseen. 1960-luvulla Suomessa kasvoi ajatus kaikille tarjottavasta sosiaalisesta turvallisuudesta ja esimerkiksi laki kunnallisesta kodinhoitoavusta (1966) laajensi kotihoitoavun kaikille tarjottavaksi palveluksi ja sitä ruvettiin kutsumaan kotipalveluksi. (Järvinen ym. 2012, 46–49.)

1980-luvulla voimaan tulleet sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaki ovat pohjana nykymuotoiselle perhetyölle ja esimerkiksi 1984 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain painopiste on avohuollon ensisijaisuudessa. 1990-luvun alun lama aiheutti sen, että taloudellisen tuen lisäksi perheet kaipaavat enemmän kotiin tuotavia palvelu-

ja ja moniammatillinen työskentely perheiden hyväksi lisääntyi lastensuojelun ja kotipalvelun yhdistäessä voimavarojaan. 1990-luvun laman jälkeen lapsiperheiden kotipalvelu on supistunut huomattavasti. Nykyään resurssit perhetyölle riittävät pääasiassa vain erityisen tuen tarpeessa olevien perheiden auttamiseen, mutta 2010-luvulla on palattu kehittämään entistä enemmän ehkäisevää työtä. (Järvinen ym. 2012, 46–49.)

Kunnallisen perhetyön lisäksi järjestöjen, yritysten ja seurakunnan tarjoamat perhetyön palvelut ovat merkittäviä Suomessa. Perhetyötä tarjoavat esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton Alvari-perhetyö ja seurakunnan tarjoamat monenlaiset perhekerhot ja leirit sekä yksityisten palveluntuottajien tarjoamat moninaiset lastensuojelun ja perhetyön palvelut (kuten Mehiläinen Lastensuojelu ja Visio Oy). (Järvinen ym. 2012, 52–66.)

4.1 Perhetyön ilmenemismuodot

Perhetyön sisältö, painotukset ja työmuodot vaihtelevat paljon riippuen onko perhetyö korjaavaa vai ennaltaehkäisevää, eli minkä palvelusektorin alaisuuteen se kuuluu ja perhetyön toteutumismuodot myös vaihtelevat kunnittain. Järvinen ym. (2012) jaottelevat perhetyön ennaltaehkäisevään perhetyöhön, lastensuojelun perhetyöhön sekä vaativat perhetyön erikoisalueeseen. (Järvinen ym. 2012, 70–71.)

Ennaltaehkäisevässä perhetyössä perheen kanssa tehdään työtä, kun ongelma on vielä pieni tai perheen elämäntilanne on sellainen, että riski ongelman syntymiseen on suuri. Ennaltaehkäisevää perhetyötä voidaan tarjota esimerkiksi kotipalvelun avulla, neuvolassa, päivähoitossa tai eri järjestöjen toimesta. Ehkäisevässä työssä korostuu perhekeskeisyys, jossa perhe lähtökohtaisesti itse määrittelee tuen tarvettaan, eikä perhe ole lastensuojelun asiakkaana. Vaikka kyse on ennaltaehkäisevästä työstä, työskentelylle asetetaan perhekohtaiset tavoitteet ja työ on suunnitelmallista. Perhettä autetaan yleensä arjen sujumisessa esimerkiksi ohjaamalla, neuvomalla ja keskustelemalla sekä käyttämällä erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Ennaltaehkäisevässä työssä korostuu usein moniammatillinen työskentely ja mahdollisesti vertaisryhmät. (Järvinen y. 2012, 72–81.)

Lastensuojelun perhetyötä annetaan perheille jotka ovat yleensä lastensuojelun asiakkaita. Perhe tulee lastensuojelun asiakkaaksi lastensuojelutarpeen selvittämisen jälkeen ja perhetyötä voidaan tarjota avoimuuden tukitoimenpiteenä. Perheen tullessa lastensuojelun perhetyön asiakkaaksi, perheen tilanne on jo usein varsin ongelmallinen ja kriisitynyt. Tärkeää olisi saada perheen tilanne korjattua, välttää asioiden pahentuminen ja esimerkiksi lasten huostaanotto. Perhetyölle määrittämään tavoitteet asiakassuunnitelmanneuvottelussa, jossa sosiaalityöntekijä yhdessä perheen ja perhetyön kanssa määrittelee mihin asioihin pyritään vaikuttamaan. Lastensuojelun perhetyö voi olla melko pitkäkestoista riippuen perheen tilanteesta ja ongelmien vaikeudesta. (Järvinen ym. 2012, 72–84.)

Vaativan perhetyön erityisalueeseen kuuluu vauvaperhetyö, lastenpsykiatrian perhetyö, Alvari-perhetyö sekä monikulttuurinen perhetyö. Vauvaperhetyötä tehdään silloin, jos on lapsen tai vanhempiin liittyviä sellaisia tekijöitä, jotka saattavat olla vaaraksi lapsen kehitykselle. Vauvaperhetyötä toteutetaan yleensä aina odotusajasta lähtien siihen saakka kun lapsi on kolmen ja työssä pyritään tukemaan vanhemmuudessa ja varhaisessa vuorovaikutuksessa. Lastenpsykiatriassa toteutettava perhetyö on moniammatillista toimintaa erikoissairaanhoidossa olevan perheen tukemiseksi ja tiimiin voi kuulua muun muassa lääkäri, sosiaalityöntekijä ja perhetyöntekijä. Perheen kotona eli lapsen luonnollisessa toimintaympäristössä siis toteutetaan se hoito, joka on muuten tehty sairaalassa. Alvari-perhetyön malli on taas kehitetty erityisesti lastensuojeluperheiden tarpeisiin ja asiakkaina on usein moniongelmaisia perheitä joiden kanssa perhetyö saattaa kestää jopa vuodesta kahteen vuoteen. Monikulttuurinen perhetyö tarkoittaa maahan muuttaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä perheen kotoutumiseksi. Perhetyö voi auttaa maahanmuuttajia esimerkiksi sosiaalisten verkostojen luomisessa. (Järvinen ym. 2012, 72–91.)

4.2 Perhetyön prosessi

Perhetyön prosessi alkaa siitä, kun perheellä ilmenee tuen tarve ja päättyy siihen, kunnes muutosta perheessä on tapahtunut haluttuun suuntaan ja perhe pärjää ilman tukea. Koko prosessi perustuu perheen kokonaisvaltaiseen tilanteen arvioin-

tiin, tavoitteiden määrittelyyn sekä oikeanlaisten työmenetelmien vallitsemiseen. Jokaisen perheen kohdalla prosessi etenee omaan tahtiin ja on avoin mahdollisille muutoksille perheen elämäntilanteen mukaan. Perhetyön päävaiheet ovat aloitus, toteutus ja työskentelyn päättäminen. (Järvinen ym. 2012, 102.)

Huolen perheen tilanteesta voi ilmaista esimerkiksi joku perheenjäsenistä, lähipiiristä tai perheen kanssa kontaktissa oleva työntekijä. Perheen luvalla työntekijä voi olla yhteydessä perheen tilanteesta perhetyöntekijään. Ilman vanhempien suostumustakin voidaan olla yhteydessä esimerkiksi lastensuojelun sosiaalityöntekijään, mikäli lapsesta on suurta huolta. Perheen ja perhetyöntekijän ensimmäisessä tapaamisessa arvioidaan perheen tilanne ja perhetyön tarve. Palvelun tarvetta arvioitaessa perheenjäsenten tekemä arvio omasta tilanteestaan on tärkeässä asemassa. Alkuarviossa pohditaan yhdessä myös perheen omaa motivaatiota, voimavaroja ja tarpeita. (Järvinen ym. 2012, 102–106.)

Perhetyötä aloittaessa laaditaan kirjallinen perhetyön suunnitelma, josta käy ilmi ainakin tavoitteet, perhetyön sisältö ja menetelmät, vastuunjako sekä arviointi. Perhe pääasiassa itse määrittelee perhetyön tavoitteet, joiden selkiyttämiseksi käydään keskusteluja ja perhetyöntekijä ilmaisee näkemyksensä siitä, mihin työskentelyllä olisi hyvä pyrkiä. Jokaiselle tavoitteelle asetettaessa määräaika, tavoitteesta tulee todellinen ja perhe voi sitoutua työhön paremmin. Tavoitteita voi olla yksi tai useampi riippuen perheen voimavaroista tavoitteiden suuruudesta ja ne asetetaan tärkeysjärjestykseen. Suunnitelmassa määritellään myös perhetyön toteutumisesta eli kuinka usein perhetyön tapaamisia on ja kuinka kauan kerrallaan. (Järvinen ym. 2012, 106–107.)

Perhetyötä toteutetaan sovittujen tapaamisten yhteydessä kotikäynnein ja keskusteluihin. Vastavuoroinen keskustelu ja perheen avautuminen vaikeistakin asioista voi myös muuttaa asetettuja tavoitteita. Arviointitapaamisia voidaan sopia erikseen perheen kanssa, jolloin keskustellaan tavoitteiden saavuttamisen vaikutuksista ja voidaan siirtyä joko seuraavaan tavoitteeseen tai päättää perhetyö. Kirjaaminen perheen etenemisestä ja yhteistyöstä on myös olennainen osa koko prosessia. Perhetyön päättyminen voi tapahtua suunnitelmien mukaisesti tai toisen osapuolen

ehdotuksesta. Perhetyön tulisi päättyä rauhallisesti antaen perheelle tilaa sopeutua ja tapaamisia perheen kanssa voidaan loppuvaiheessa ruveta harventamaan. (Järvinen ym. 2012, 106–108.)

4.3 Perhetyön sisältö

Yksi perhetyön tarkoitus on perheen arjen hallinnan lisääminen ja toimintakyvyn tukeminen. Tällaisissa tilanteissa vanhempia voidaan ohjata arkisissa, jokapäiväisissä asioissa kuten vuorokausirytmissä, rahankäytössä, kodin siisteydessä ja vastaavissa asioissa, jotka lisäävät perheen elämänhallintaa. Perheen elämänhallinta koostuu säännöllisyydestä ja turvallisuutta tuovista rutiineista, joiden rakentamisessa perhetyöntekijä voi olla avuksi. (Järvinen ym. 2012, 112–119.)

Perhetyön sisältöön voi kuulua myös parisuhteen ja vanhemmuuden tukeminen. Vanhemmuus on jatkuva prosessi ja siihen vaikuttaa moni asia aina menneisyydestä kulloiseenkin elämäntilanteeseen. Perhetyöntekijä voi miettiä yhdessä vanhempien kanssa parisuhteen ja vanhemmuuden rooleja, vahvuuksia ja kehittämiskohteita esimerkiksi parisuhteen- ja vanhemmuuden roolikarttojen avulla. Vanhempien kanssa voidaan keskustella myös vanhemmuuden mukana tulevista asioista, niiden vaikutuksista ja tuntemuksista sekä vanhempien omien voimavarojen löytämisestä ja käyttöönotosta. Perhe voi löytää voimavaroja esimerkiksi läheisistään ja verkostokartan avulla voidaan hahmottaa läheiset ihmiset ja kannustetaan myös niiden suhteiden vahvistamisessa. (Järvinen ym. 2012, 113–129.)

Lasten hoidossa ja kasvatuksessa ohjaaminen on myös olennainen osa perhetyötä. Vanhempia ohjataan huolehtimaan lasten perushoivasta sekä tukemaan perusturvallisuutta. Perhetyöntekijä auttaa vanhempia kohtaamaan myös mahdollisia lasten erityistarpeita. Vanhempien kanssa pyritään vahvistamaan heidän omaa kasvatustietouttaan esimerkiksi keskustelemalla heidän kasvatustavoista ja niiden näkymisestä arjen eri tilanteissa. Perheen vuorovaikutustapojen havainnointi ja niistä keskusteleminen on tärkeää ja vanhemmille tulee kertoa tunne- ja vuorovaikutustaitojen tärkeydestä kiintymyssuhteen syntymisessä. Perhetyöntekijän tulee myös puuttua mahdollisiin fyysisiin ja psyykkisiin tekijöihin, jotka vaarantavat

lapsen kehitystä ja yhdessä vanhempien kanssa löytää ratkaisut, jotka takaavat lapsen turvallisuuden. (Järvinen ym. 2012, 129–149.)

4.4 Perhetyöntekijä päivähoidossa

Päivähoidon perhetyö on ennaltaehkäisevää perhetyötä ja perheille vapaaehtoista. Perheen tullessa päivähoidon perhetyön asiakkaaksi perhetyö etenee tavallisesti perhetyön prosessin mukaan eli perheen kokonaisvaltainen tilanne arvioidaan, määritellään tavoitteet sekä valitaan oikeanlaiset työmenetelmät. Perhettä siis autetaan osana peruspalveluita, eikä heitä ohjata eteenpäin palveluketjussa. (Varhaiskasvatuksen perhetyö 2009; Järvinen ym. 2012, 79–102.)

Päivähoidon perhetyö kuuluu osaksi varhaiskasvatuspalveluja ja on näin kaikille päivähoitopalveluita käyttäville perheille tarkoitettu eikä sen käyttö tuo perheelle lisäkustannuksia. Perhetyöntekijän puheille voi päästä itse hakeutumalla tai esimerkiksi päivähoidon henkilöstön huolen herätessä perhe voidaan ohjata palveluun. Perheen huoli tai hetkellinen pulmatilanne voi liittyä monenlaiseen asiaan, kuten lapsessa ilmenneisiin ongelmiin tai vanhempien jaksamiseen ja parisuhteeseen liittyviin kysymyksiin, mutta yleisimmin päivähoidon perhetyössä asiat painottuvat kasvatuksellisten asioiden käsittelyyn. (Järvinen ym. 2012, 70–81.)

Päivähoidon perhetyöntekijä Sanna Jutila (2013) kertoo työnsä kokonaisuuden koostuvan kotikäynneistä, palavereista (vanhempien kanssa, työyhteisössä, vanhempien ja moniammatillisen tiimin kanssa yms.) työntekijöiden konsultoinneista, vanhempainiltojen alustuksista sekä erilaisista asiantuntijaryhmistä. Perheen kanssa tehtävä työ on kuitenkin paljon suuremmassa osassa kuin muu työ. Jutila kertoo työn haasteellisuuden tulevan juuri siitä, että rajaaminen on vaikeaa ja yritetään olla mahdollisimman monessa mukana, jotta hänen työstään saataisiin mahdollisimman suuri hyöty. Perhetyöntekijän yhteistyöverkosto on melko laaja ja päivähoidon henkilöstön lisäksi yhteistyötä tehdään muun muassa neuvolan, perhekeskuksen, kotihoiton, sosiaalitoimen ja erikoissairaanhoidon kanssa. Päivähoidon perhetyö on Jutilan mukaan lastensuojelun perhetyön kanssa melko samanlaista, mutta kontrolli on vähäisempää ja perhe määrittelee enemmän itse tuen tarvetta sosiaalityöntekijän sijaan. Päivähoidon perhetyössä muutoksia perheessä voi näh-

dä jo lyhyelläkin perhetyön jaksolla, koska ongelmat eivät ole usein vielä niin suuria kuin lastensuojelun perhetyön asiakkailla. (Jutila 2013.)

Päivähoidon perhetyö on varsin uusi työmuoto, joka kehittyi koko ajan ja kokeilut lisääntyivät ympäri Suomea (Lyyra 2004, 108). Päivähoidon perhetyö lähti kehittymään kokeiluista ja hankkeista 2000-luvun alussa. Ajatus perhetyön tarpeellisuudesta päivähoitossa lähti liikkeelle siitä, että perheiden ongelmat ovat lisääntyneet ja perheiden tarpeisiin vastaaminen päivähoitossa koettiin haastavaksi. Kokeilusta saatujen hyvien tulosten perusteella käytäntöä haluttiin kehittää ja hyödyntää, joten pysyvämpiä päivähoiton perhetyön käytäntöjä on tullut muun muassa Helsinkiin, Hyvinkäälle, Ylöjärvelle ja Jyväskylään. (Jutila 2013; Lyyra 2004, 108; Varhaiskasvatuksen perhetyö 2009.)

Kasvuturve-projekti (2001–2003) toteutettiin Turun päiväkodeissa, joka sisälsi tutkimuksen muun muassa vanhempien kokemuksista päivähoiton perhetyöstä. Tutkimuksessa saatiin selville, että vanhemmat pitävät päivähoiton perhetyötä tärkeänä matalankynnyksen palveluna, koska perhetyöntekijä on tuttu henkilö päiväkodista ja helposti lähestyttävä pieniltäkin vaikuttavien ongelmien kanssa. Tutkimuksen mukaan vanhempien mielestä päivähoito on oivallinen paikka perhetyölle siinäkin mielessä, että päivähoito kuuluu niin tiiviisti perheen elämään; lapsen suuren osan päivästä ja sitä kautta myös vanhempiin, varsinkin tuonti- ja hakutilanteissa. (Koivula 2004, 87–93.)

4.5 Perhetyö Vaasassa

Vaasassa perhetyö on yksi avohuollon tukitoimenpide ja sitä voidaan tarjota; perhetyönä, räätälöitynä perhetyönä tai Väylän kautta. Väylä on 12–17-vuotiaille huostaanottouhan alla oleville nuorille tarkoitettu palvelu, joka tekee tiivistä yhteistyötä vanhempien ja koulun kanssa. Näiden lisäksi on tehostettua perhetyötä, josta vastaa pääasiassa lapsiperheiden kotipalvelu. Vaasan Perhetukikeskuksen perhetyössä työskentelee neljä perheohjaajaa, jotka vastaavat perhetyön toteutumisesta. Yhteistyössä Pohjanmaan perhekaste – Kaste familjeprojektet i Österbotten – hankkeen kanssa on kehitetty perhetyön työmenetelmiä ja saatu koulutusta

toiminnan kehittämiseen. (Vaasan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013–2016, 37–39.)

Perheiden kanssa työskennellään yleensä muutamasta kuukaudesta jopa useisiin vuosiin ja kotikäyntien aika vaihtelee tunnista aina kokopäivittäiseen työskentelyyn. Lisäksi Vaasan perhetyö järjestää leirejä, teemapäiviä ja tutustumisretkiä. Perheen tarvitsema apu pyritään räätälöimään yksilöllisesti yhdessä perheen ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Perhetyötä kehitellään Vaasassa kokoajan ja tällä hetkellä on trendi sellainen, että perheiden ongelmien kasaantuessa tarve on lisääntynyt erittäin vaativalle ja intensiiviselle työskentelylle. Uusi menetelmä on esimerkiksi parityöskentelynä toteutettava intensiiviperhetyö, jota tehdään yhden perheen kanssa intensiivisesti kolmen viikon ajan ja tarvittaessa aikaa jatketaan kuuteen ja kahteentoista viikkoon saakka. Tarkoituksena on paneutua syvällisesti perheen asioihin. (Leino 2013.) Vaasassa ei siis ole tällä hetkellä perhetyöntekijää päivähoitossa vaan perhetyö painottuu lastensuojelun piiriin kuuluvaan korjaavaan perhetyöhön.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tarkoitus oli tutkia perhetyöntekijän tarpeellisuutta Vaasan päiväkodeissa vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää päiväkodissa olevien lasten vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia arjessa jaksamisesta sekä saamastaan tuesta vanhemmuuteen ja kasvatukseen. Tavoitteena oli myös selvittää vanhempien kokemuksia päivähoidosta eli kuinka se vastaa perheen tarpeisiin. Näiden asioiden pohjalta oli tavoitteena tutkia lisätuen eli perhetyöntekijän tarpeellisuutta Vaasan päiväkodeissa. Saatekirjeessä kuvailtiin lyhyesti, mitä päivähoiton perhetyöntekijällä tarkoitetaan, jotta vanhemmat saisivat jonkinlaisen käsityksen asiasta (LIITE 1).

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta eli laadullista tutkimusta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa korostuvat todellisen elämän kuvaaminen ja kokonaisvaltaisuus. Aineistoa käsitellään monipuolisesti ja yksityiskohtaisesti ja tutkimuksessa jätetään varaa uuden löytymiselle sekä pyritään paljastamaan mahdollisia odottamattomia seikkoja. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole siis tarkoituksena testata jo todennettuja teorioita. Tärkeämpää on keskittyä nostamaan aineistosta esiin tutkimuksen kannalta tärkeät seikat. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2008, 156–160.)

5.1 Aineiston keruu

Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeiden avulla, jotka vietiin kahteen vaasalaiseen päiväkotiin lasten vanhemmille. Kaikkiaan lomakkeita jaettiin 150 kappaletta. Kyselylomakkeet toimitettiin mahdollisimman lähelle vanhempia, lasten lokeroihin, että vanhemmat huomioisivat kyselyn ja kiinnostuisivat vastaamaan siihen. Vanhemmat saivat palauttaa vastauksensa päiväkotiin siihen varatulle paikalle viikon kuluessa. Viikko katsottiin sopivaksi vastausajaksi, jotta vanhemmat eivät unohtaisi kyselyä liian pitkän vastausajan vuoksi. Aineisto kerättiin toukokuussa 2013. Nämä päiväkodit valittiin, koska ne ovat suurehkoja ja samalla kertaa pystyttiin tavoittamaan siis suuri joukko vanhempia. Kyseisissä päiväkodeissa on myös vahva omahoitajuus käytäntö ja työntekijät tutustuvat perheisiin rauhassa muun muassa kotikäyntien kautta.

Aineistonkeruu menetelminä tutkimuksessa käytetään useimmiten haastattelua, havainnointia, kyselyä tai dokumenttiin perustuvaa tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Kyselyä voidaan käyttää sekä kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa että laadullisessa tutkimuksessa. Kyselyssä voi olla strukturoituja kysymyksiä, avoimia kysymyksiä tai kysymyksiä, jotka sisältävät näitä molempia. Kysely voidaan joko lähettää tutkittaville tai toimittaa henkilökohtaisesti. Kyselytutkimuksen etuja ovat muun muassa suuren joukon tavoittaminen ja yleensä totuudenmukaiset vastaukset, koska kyselyihin vastataan anonyymisti, eikä vastata yleensä miellyttääkseen ketään kuten esimerkiksi haastatteluissa voi käydä. Kyselytutkimuksen heikkoutena taas on muun muassa se, että vastaamattomuus eli kato voi olla suurta ja ei voida olla varmoja, ovatko vastaajat vastanneet huolellisesti ja rehellisesti. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2008, 188–201.)

Kyselylomakkeessa (LIITE 2) on yksi avoin ja kymmenen strukturoitua, valmiit vastausvaihtoehdot sisältävää kysymystä. Avoimen kysymyksen avulla haluttiin saada vastaajat eli vanhemmat todella ajattelemaan asiaa ja, että vastauksista ilmeni aidot mielipiteet ja näkemykset asiasta. Vanhempien voi kuitenkin olla haastavampaa vastata avoimiin kysymyksiin ja mielenkiinto vastaamiseen voi heikentyä, mikäli he joutuvat kirjoittamaan paljon. Valmiit vastausvaihtoehdot sisältävät kysymykset taas helpottavat vastaamista ja vastauksista voi muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden jota on helpompi käsitellä, siksi kyselylomakkeessa pääosa kysymyksistä on strukturoituja kysymyksiä. Strukturoitujen kysymysten vastauksista pystytään muodostamaan vertauskelpoinen kokonaisuus ja vastausten avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä ja pohdintoja päivähoidon perhetyön tarpeellisuudesta. Strukturoiduilla kysymyksillä voitiin myös taata, että vanhemmat vastaavat juuri tutkittavaan asiaan. Moneen strukturoituun kysymykseen vastaajat saivat myös perustella vastaustaan. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2008, 193–196.)

5.3 Aineiston analysointi

Vastauksia tulkittiin aineistolähtöisen analyysin avulla. Aineistolähtöisessä analyysissä muodostetaan nimensä mukaan analyysi kerätystä aineistosta. Analyysia tehtäessä siis teoriolla, tiedoilla ym. ei pitäisi olla vaikutusta aineiston tulkinnassa. Tutkijan on tämän vuoksi kiinnitettävä huomiota omaan ”puolueettomuuteensa” ja tiedostaa mahdolliset omat ennakkokäsitykset ja pyrkiä sulkemaan ne pois analyysia tehtäessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–96.)

Kyselyn avoimen kysymyksen vastauksia sekä strukturoitujen kysymysten perusteluja purettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Vastauksia lähdettiin purkamaan siten, että vastauksia pelkistettiin eli redusoiitiin, jolloin saatiin karsittua epäolennaiset asiat pois. Sitten pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin eli kluseroitettiin, jolloin muodostettiin ilmaisuista alaluokkia. Teemoittelulla tarkoitetaan aineiston ryhmittämistä aihepiireittäin, jolloin pystytään vertailemaan tiettyjen teemojen esiintymistä. Avoimen kysymyksen vastauksia teemoittamalla voitiin muodostaa käsiteltävä kokonaisuus kysytystä asiasta. Vastaukset myös kvantifioitiin eli vastauksista laskettiin, montako vastaajaa ilmaisi saman asian. Induktiivisella analyysillä pyritään selvittämään, onko vastauksissa niin paljon yhtäläisyyksiä, jotta niistä voitaisiin muodostaa yleistyksiä ja päätelmiä aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–113.) Strukturoitujen kysymysten vastaukset pystyttiin ilmentämään numeerisesti sekä erilaisten kuvioiden avulla.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

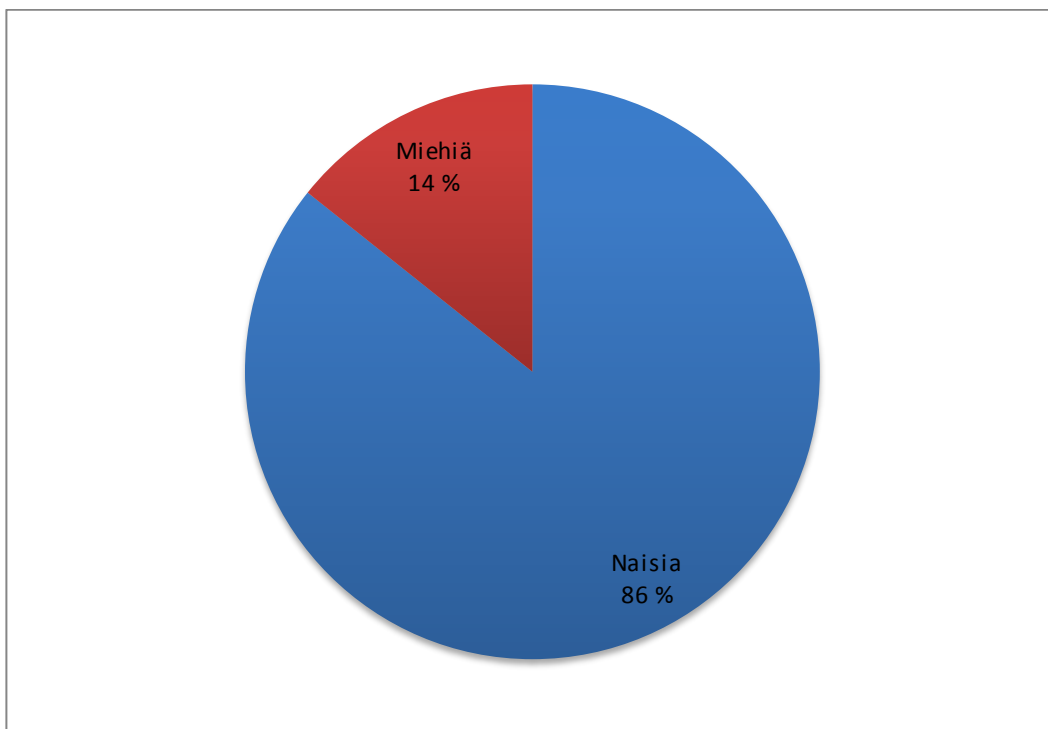
Tutkimuksen validiudella eli pätevyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on pystytty mittaamaan sitä, mitä on ollut tarkoituskin mitata. Validiuteen voi vaikuttaa esimerkiksi se, ovatko vastaajat käsittäneet kysymykset oikein. Tutkimuksen luotettavuutta voi kohentaa muun muassa kuvailemalla tarkasti tutkimuksen toteuttamista. Tulosten tulkinnassa olisi myös pystyttävä perustelemaan hyvin omat johtopäätökset eli mihin ne perustuvat, tässä voi auttaa esimerkiksi suorat lainaukset aineistosta. (Hirsjärvi ym. 2008, 226–228.)

Kyselylomake pyrittiin laatimaan mahdollisimman yksinkertaiseksi, että vastaajat vastaisivat kysytyyn asiaan. Tästä syystä myös siis strukturoituja kysymyksiä oli paljon. Saatekirjeessä myös kuvailtiin, mitä päivähoidon perhetyöntekijällä tarkoitetaan, jotta vanhemmilla olisi pätevyyttä vastata tiettyihin kysymyksiin. Vastaukset luettiin huolellisesti ja niistä selvisi, että vanhemmat olivat kaikissa kysymyksissä ymmärtäneet kysymyksen suurin piirtein oikein ja vastaus siis saatiin juuri haluttuun asiaan.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

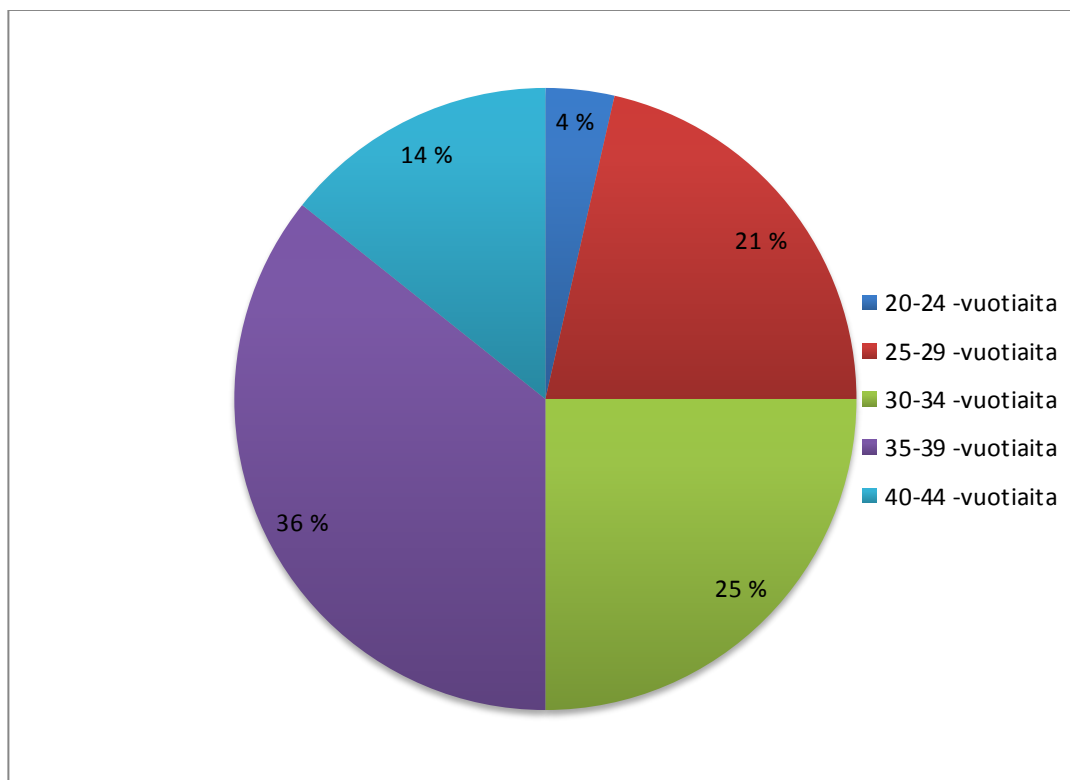
Kyselylomakkeet toimitettiin kahden vaasalaisen päiväkodin vanhemmille eli yhteensä 150 perheeseen. Vastauksia tuli 28 eli vastausprosentti on 19.

Ensimmäisissä kysymyksissä vanhemmilta kysyttiin taustatietoja (kysymykset 1-3). Vastaajista 24 eli 86 % oli naisia ja miehiä oli 4 eli 14 % (kuvio 1.)

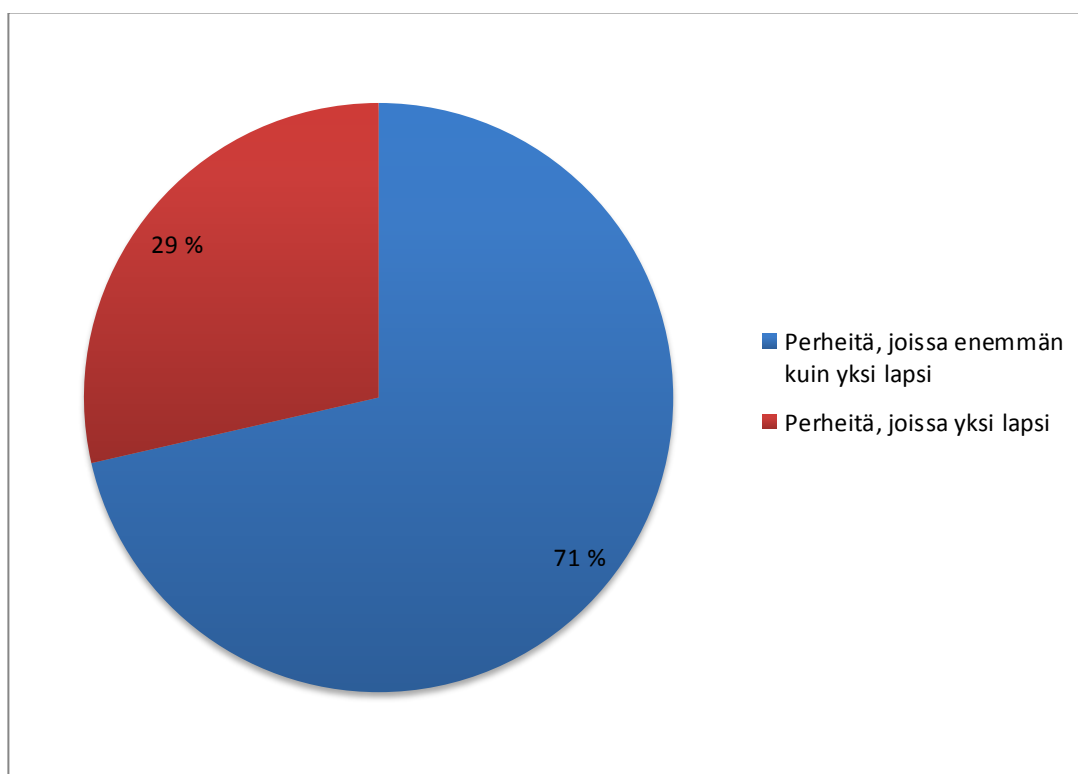
Kuvio 1. Vastaajien sukupuolijakauma.

Yksi vastaaja (4 %) oli 20–24-vuotias, 25–29-vuotiaita oli kuusi (21 %), 30–34-vuotiaita oli seitsemän (25 %), 35–39-vuotiaita oli yhteensä kymmenen (36 %) ja neljä vastaajista (14 %) oli 40–44-vuotiaita (kuvio 2).

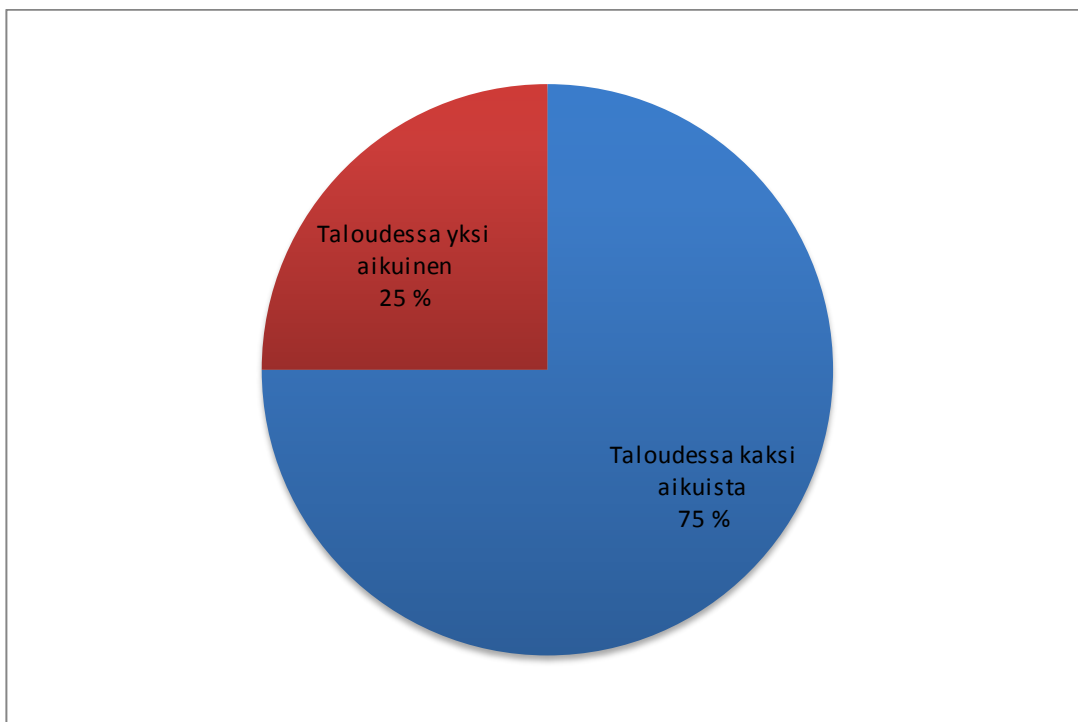
Kuvio 2. Vastaajien ikäjakauma.

Perheitä, joissa on enemmän kuin yksi lapsi oli yhteensä 20 eli 71 % vastaajista ja yksilapsisia perheitä oli siis kahdeksan eli 29 % (kuvio 3). Perheitä, joissa on yksi aikuinen ja yksi lapsi oli viisi ja perheitä, joissa yksi aikuinen mutta enemmän kuin yksi lapsi oli kaksi. Kahden aikuisen talouksia, joissa yksi lapsi oli kolme ja kahden aikuisen talouksia, joissa enemmän kuin yksi lapsi oli yhteensä 18.

Kuvio 3. Moni- ja yksilapsiset perheet.

Vanhemmista seitsemän (25 %) oli yhden aikuisen taloudessa ja kahden aikuisen taloudessa eli 21 vastaajaa eli 75 % (kuvio 4).

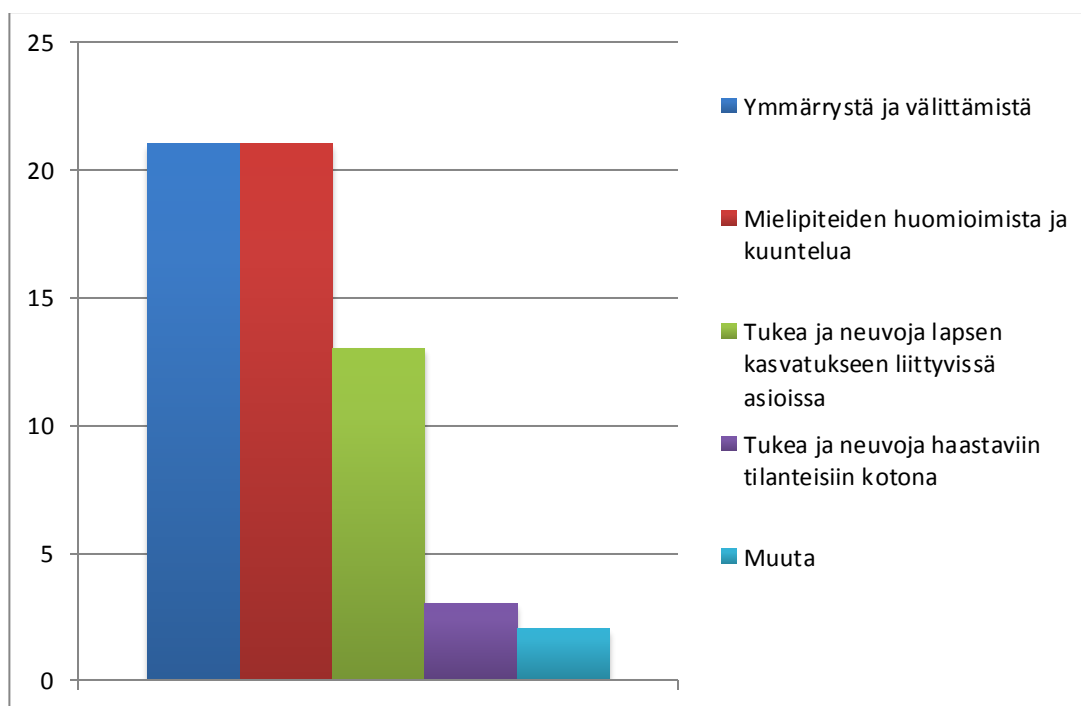

Kuvio 4. Kahden- ja yhden aikuisen taloudet.

6.1 Mitä koen saavani päiväkodilta?

Neljännessä kysymyksessä kysyttiin, millaisia asioita vanhemmat kokevat saavansa päiväkodilta. Kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot.

Ymmärrystä ja välittämistä koki saavansa 21 vanhempaa eli 75 % ja mielipiteiden huomioimista ja kuuntelua koki saavansa sama määrä eli 75 % vastaajista. Tukea ja neuvoa lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa koki saavansa 13 vanhempaa eli 46 %. Kolme vanhempaa eli 11 % koki saavansa tukea ja neuvoja haastaviin tilanteisiin kotona. Kaksi vanhempaa (7 %) kokivat saavansa vielä jotain muuta, toinen tukea omaan arjessa jaksamiseen ja toinen joustavuutta. (Kuvio 5.)

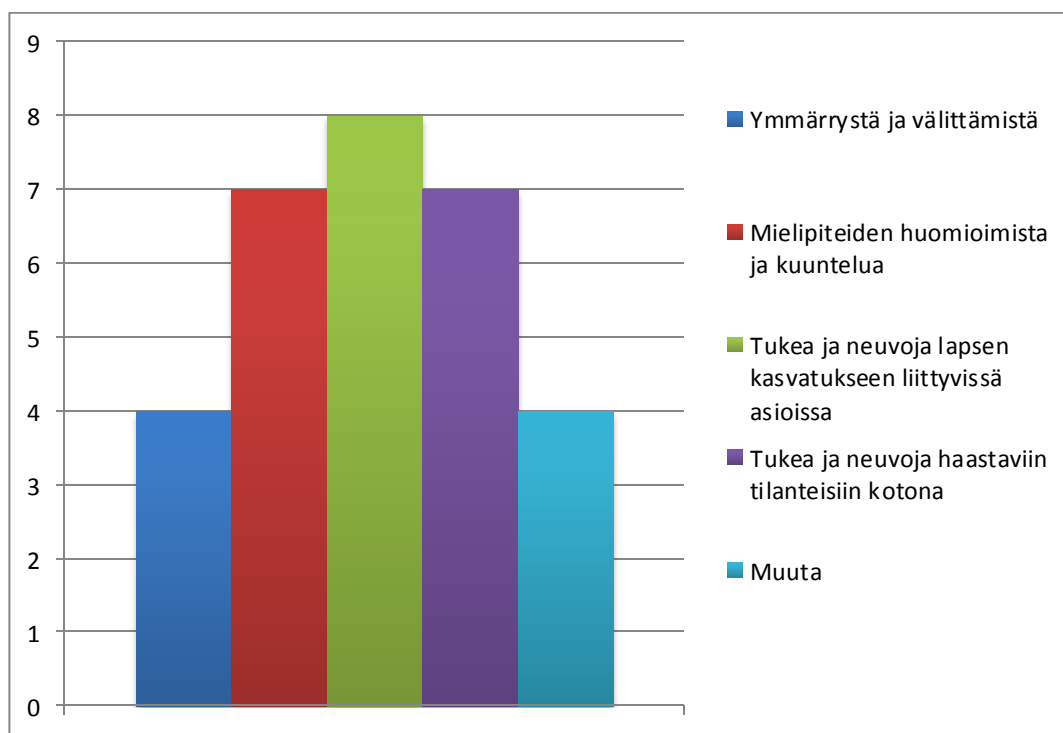

Kuvio 5. Mitä koen saavani päiväkodilta?

6.2 Mitä toivoisin saavani enemmän päiväkodilta?

Viidennessä kysymyksessä kysyttiin, mitä vanhemmat toivoisivat saavansa enemmän päiväkodilta. Kysymyksissä oli samat vastausvaihtoehdot kuin edellisessä kysymyksessä.

Enemmän ymmärrystä ja välittämistä toivoisi saavansa neljä eli 14 % vanhemmista. Mielipiteiden huomioimista ja kuuntelua kaipaisi seitsemän vanhempaa eli 25 %. Enemmän tukea ja neuvoja lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa toivoisi saavansa kahdeksan vanhempaa eli 29 % vastaajista. Seitsemän vastaajaa (25 %) toivoisi saavansa enemmän tukea ja neuvoja haastaviin tilanteisiin kotona. Neljä vastaajaa (14 %) taas kaipaisi jotain muuta; informaatiota lapsen päivästä ja isompien lasten parempaa huomioimista. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Mitä toivoisin saavani enemmän päiväkodilta?

Enemmän ymmärrystä ja välittämistä toivoisi saavansa neljä eli 14 % kaikista vastaajista. Kaikki vastaajat olivat naisia. Yhden huoltajan taloudessa elävistä yksi (14 %) ja kahden huoltajan taloudessa elävistä sama 14 % eli 3 vastaajaa. Taloudet, joissa oli yksi lapsi, 25 % kaipaisi enemmän ymmärrystä ja välittämistä, kun taas monen lapsen perheistä niitä kaipaisi enemmän 10 % eli kaksi.

Mielipiteiden huomioimista ja kuuntelua kaipaisi seitsemän vastaajaa eli 25 %. Heistä kuusi oli naisia ja yksi mies. Yhden huoltajan taloudessa elävistä kaksi (29 %) ja kahden huoltajan taloudessa elävistä viisi eli 24 %. Taloudet, joissa on yksi lapsi, 50 % eli neljä kaipaisi enemmän mielipiteiden huomioimista ja kuuntelua, kun taas monen lapsen perheistä niitä kaipaisi 15 % eli kolme.

Enemmän tukea ja neuvoja lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa toivoisi saavansa kahdeksan vanhempaa eli 29 % vastaajista. Heistä kuusi oli naisia ja kaksi miestä (eli 50 % kaikista miehistä). Yhden huoltajan taloudessa elävistä kaksi (29 %) ja kahden huoltajan taloudessa elävistä kuusi eli 29 %. Taloudet, joissa on yksi lapsi, 37 % eli kolme kaipaisi enemmän tukea ja neuvoja kasvatusasioissa, kun taas monen lapsen perheistä niitä kaipaisi 25 % eli viisi.

Seitsemän vastaajaa (25 %) toivoisi saavansa enemmän tukea ja neuvoja haastaviin tilanteisiin kotona. Heistä viisi oli naisia ja kaksi miestä (eli 50 % kaikista miehistä). Yhden huoltajan taloudessa elävistä kaksi (29 %) ja kahden huoltajan taloudessa elävistä viisi eli 24 %. Taloudet, joissa on yksi lapsi, 12 % eli yksi kaipaisi enemmän tukea ja neuvoja haastaviin kotitilanteisiin, kun taas monen lapsen perheistä niitä kaipaisi 30 % eli kuusi vanhempaa.

6.3 Henkilökunnan valmiudet vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin

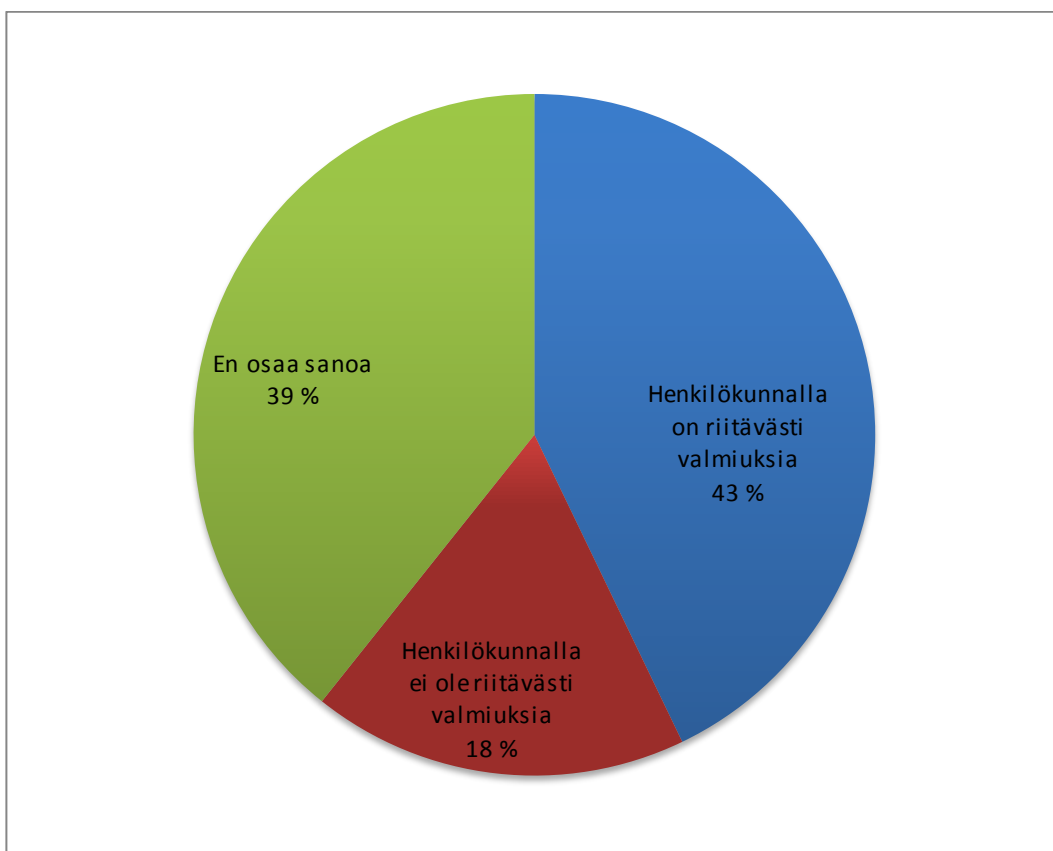
Kuudennessa kysymyksessä kysyttiin, onko vanhempien mielestä päiväkodin henkilökunnalla tarpeeksi valmiuksia vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ei tai en osaa sanoa. Vastaajilla oli myös mahdollisuus perustella omaa näkemystään.

Vanhemmista 12 eli 43 % oli sitä mieltä, että päiväkodin henkilökunnalla on riittävästi valmiuksia vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin (kuvio 7). Heistä kymmenen oli naisia (eli 42 % kaikista naisista) ja kaksi oli miehiä (eli 50 % miehistä). Yhden huoltajan talouksissa elävistä kaksi eli 29 % ja kahden huoltajan talouksissa elävistä kymmenen eli 48 % oli sitä mieltä. Perheistä, joissa on yksi lapsi, 25 % eli kaksi näki henkilökunnan valmiuden riittäviksi ja monen lapsen perheistä kymmenen eli 50 %. Perusteluissa henkilökunnan kokemukseen liittyviä ilmaisuja oli yksi ja kolme oli sitä mieltä, että henkilökunnalla on hyvä ammattitaito.

Viisi vastaajaa eli 18 % oli sitä mieltä, että henkilökunnalla ei ole riittävästi valmiuksia vastata tarpeisiin (kuvio 7). Heistä neljä oli naisia (eli 17 % kaikista naisista) ja yksi oli mies (eli 25 % miehistä). Yhden huoltajan talouksissa elävistä kolme eli 43 % ja kahden huoltajan talouksissa elävistä kaksi eli 9 % oli sitä mieltä. Perheistä, joissa on yksi lapsi, 12 % eli yksi näki henkilökunnan valmiuden riittämättömiksi ja monen lapsen perheistä kolme eli 15 %. Perusteluissa kolme vastaajaa oli sitä mieltä, että päiväkodin henkilökunnalla ei ole riittävästi tarvittavaa erityisosaamista. Kaksi oli perustellut vastaustaan sillä, että henkilökuntaa on liian vähän, jotta tarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan. Yksi vastaaja perusteli näkemystään siten, että henkilökunnalta ei löydy riittävästi uskallusta puuttua perheen asioihin.

11 vastaajaa eli 39 % ei osaa sanoa onko päiväkodin henkilökunnalla tarpeeksi valmiuksia vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin (kuvio 7). Perusteluissa kolme oli sitä mieltä, että henkilökunnalla ei ole kiinnostusta tukea vanhempia ja perhettä. Kaksi perusteli näkemystään sillä, että päiväkodissa ryhmät ovat liian

suuria. Yhden vastaajan mielestä osalla henkilökunnasta on valmiuksia vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin ja osalla taas ei.

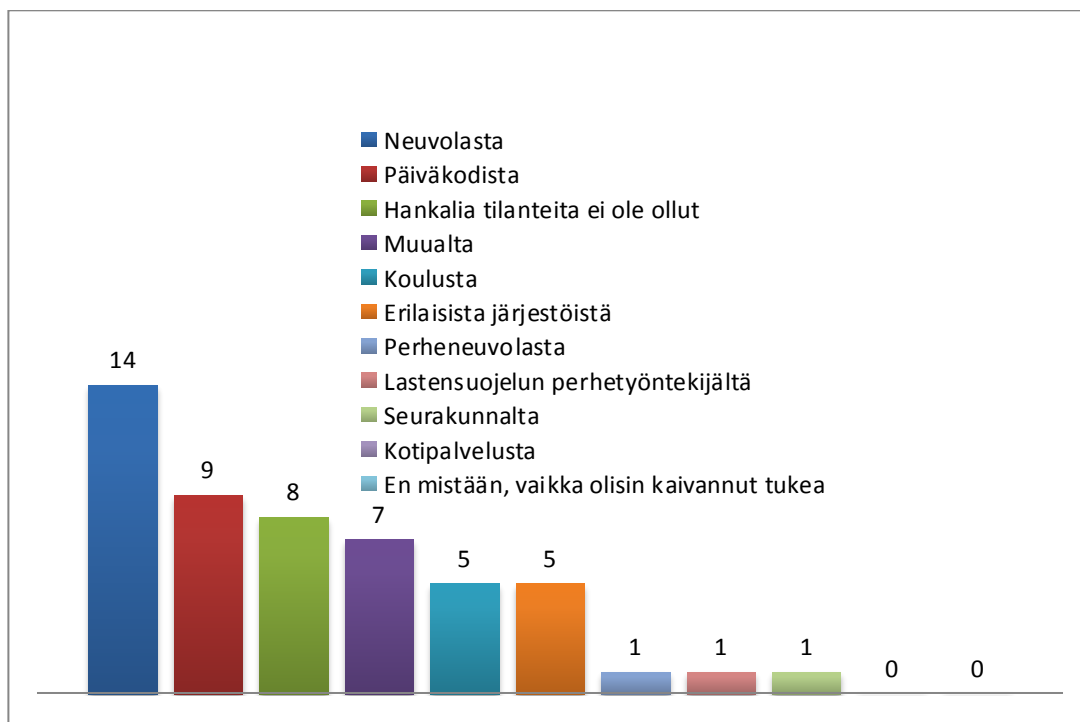

Kuvio 7. Henkilökunnan valmiudet vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin.

6.4 Tukea tarjonneet tahot

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin mistä vanhemmat ovat saaneet tukea hankalissa tilanteissa liittyen esimerkiksi kasvatukseen ja perhe-elämään. Kysymyksessä oli valmiit vastausvaihtoehdot.

Vastaajista 14 eli 50 % oli saanut neuvolasta tukea ja yhdeksän eli 32 % oli kokenut saavansa päiväkodista tukea hankalissa tilanteissa. Kahdeksan vastaajaa eli 29 % koki, että heidän kohdalleen ei ole tullut vielä kovin hankalia tilanteita. Seitsemän vastaajaa eli 25 % oli saanut joltain muulta taholta tukea ja viisi heistä kertoi saaneensa tukea perheeltä ja ystäviltä, yksi kaupungin vammaispalvelusta ja yksi avoimesta päiväkodista. Koulusta tukea oli saanut viisi vastaajaa eli 18 % ja viisi vastaajaa (18 %) kertoi myös saaneensa hankalissa tilanteissa tukea erilaisista järjestöistä. Yksi vastaaja eli 4 % oli saanut hankalissa tilanteissa tukea perheneuvolasta kuin myös lastensuojelun perhetyöntekijältä ja seurakunnan tarjoamista palveluista. Yksikään vastaaja ei ollut saanut tukea kotipalvelusta ja kaikki vastaajat olivat saaneet tukea jostain, jos sitä ovat kaivanneet. (Kuvio 8.)

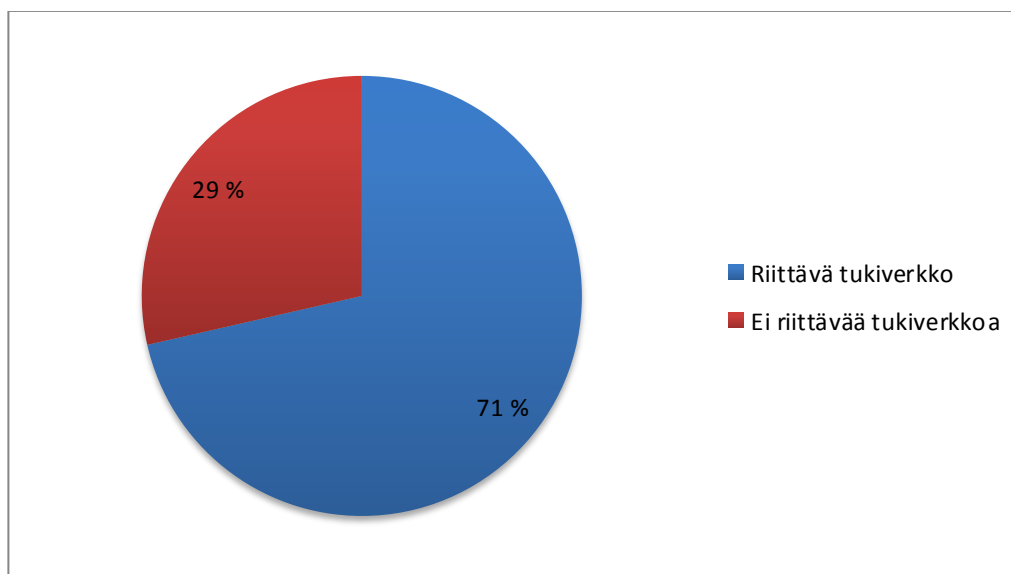
Kuvio 8. Tukea tarjonneet tahot.

6.5 Riittävä tukiverkko

Kahdeksannessa kysymyksessä kysyttiin, kokevatko vanhemmat, että heidän ympärillään on riittävä tukiverkko esimerkiksi sukulaisia ja ystäviä. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ei ja en osaa sanoa.

20 vastaajaa eli 71 % koki, että heillä on riittävästi läheisiä tukemassa (kuvio 9). Näin koki yhden aikuisen talouksista viisi eli 71 % ja kahden aikuisen talouksista 15 eli myös 71 %. Perheistä, joissa on yksi lapsi, 75 % eli kuusi koki, että heillä on riittävä tukiverkko ja monen lapsen perheistä näin koki 14 eli 70 %. 71 % naisista eli 17 koki tukiverkkonsa riittäväksi ja kolme eli 75 % miehistä.

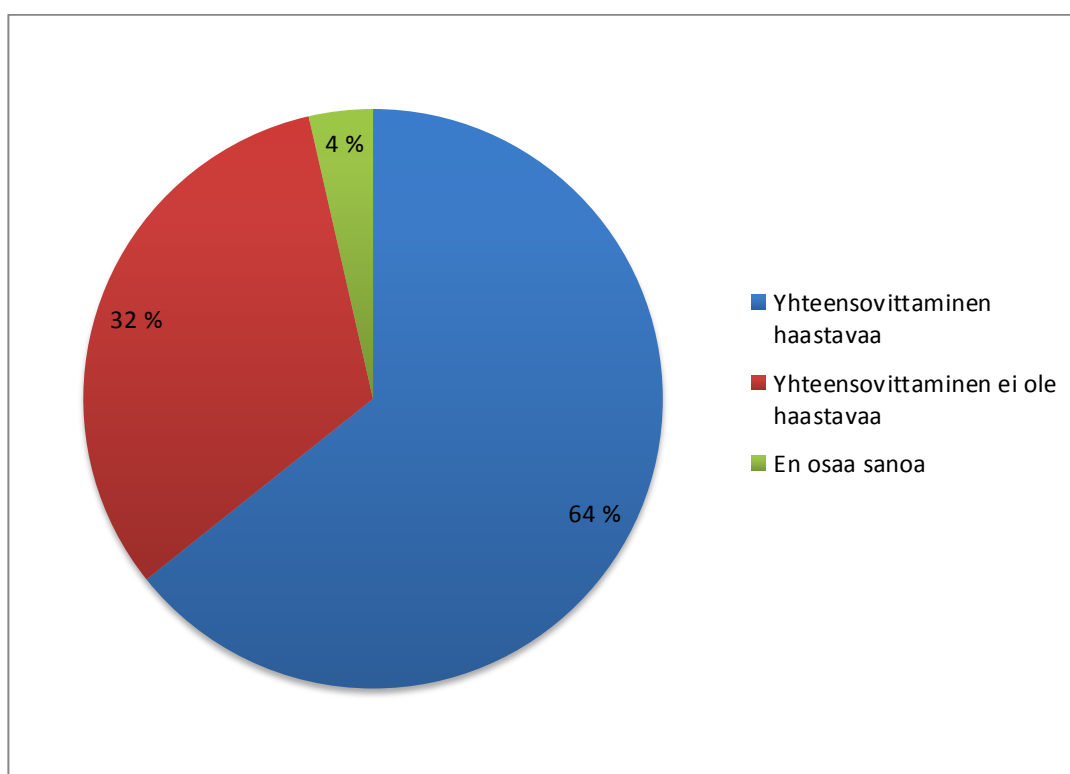
Kahdeksan vastaajaa eli 29 % oli sitä mieltä, että heidän ympärillään ei ole riittävästi sukulaisten ja ystävien muodostamaa tukiverkkoa (kuvio 9). Heistä seitsemän oli naisia (eli 29 % kaikista naisista) ja yksi oli mies (eli 25 % miehistä). Näin kokee yhden aikuisen talouksista kaksi eli 29 % ja kahden aikuisen talouksista kuusi eli myös 29 %. Perheistä, joissa on yksi lapsi, 25 % eli kaksi koki, että heillä on riittävä tukiverkko ja monen lapsen perheistä näin koki kuusi eli 30 %. Näistä kahdeksasta, joilla ei ole riittävä tukiverkko, puolet oli iältään 40–44 -vuotiaita, kaksi taas on 30–39 -vuotiaita ja yksi on 30–34 -vuotias kuin myös yksi on 25–29 -vuotias.

Kuvio 9. Riittävä tukiverkko.

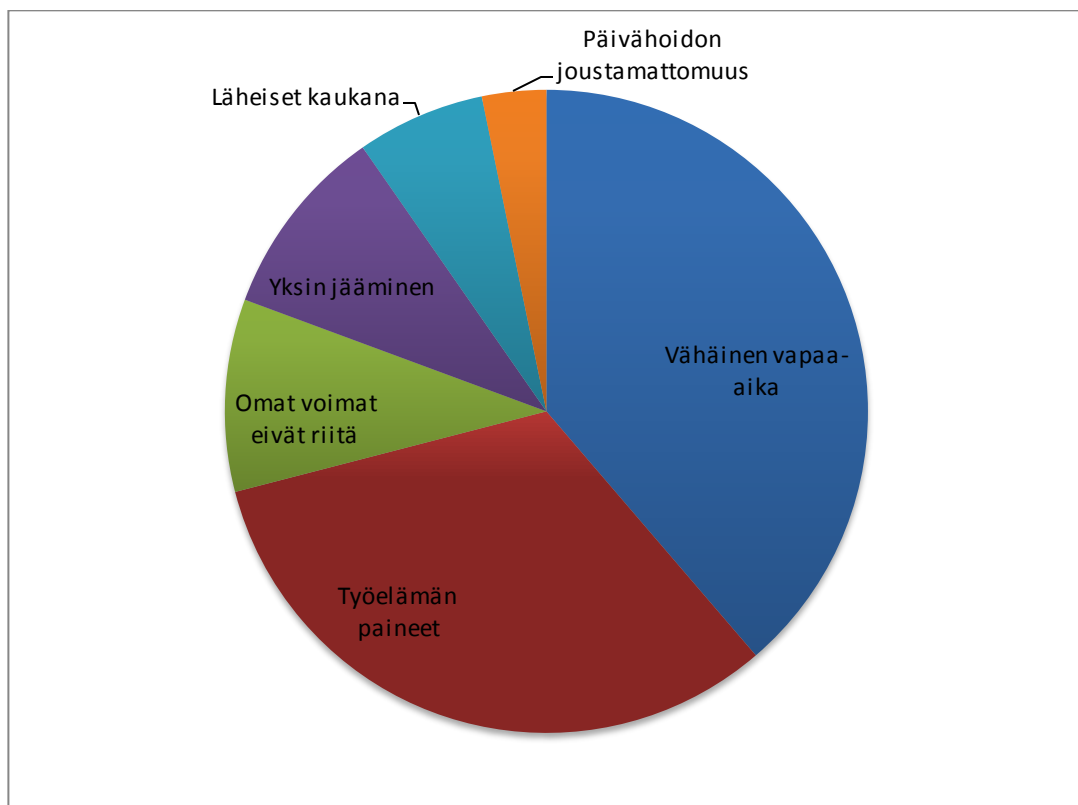
6.6 Vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Yhdeksäs kysymys koski vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haastavuutta. Kysymyksessä oli valmiit vastausvaihtoehdot kyllä, ei ja en osaa sanoa ja halutessaan sai perustella vastauksensa. Yhdeksän vastaajan (32 %) mielestä näiden arkielämän osa-alueiden yhteensovittaminen ei ole haastavaa ja yksi vastaaja (4 %) ei osannut sanoa (kuvio 10).

Kuvio 10. Vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen.

18 vastaajan (64 %) mielestä vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen oli haastavaa (kuvio 10). Perusteluissa omaan vapaa-ajan vähyyteen liittyviä ilmaisuja oli yhteensä 12 ja työelämään paineisiin liittyviä ilmaisuja oli kymmenen. Kolme vastaajaa oli sitä mieltä, että omat voimat eivät riitä ja kolme vastaajaa koki myös, että tuntee jäävänsä yksin kaikkien asioiden kanssa. Vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen haastavuutta perusteltiin myös sillä, että läheiset asuvat kaukana (kaksi vastaajaa) ja yksi vastaaja oli sitä mieltä, että päivähoiton joustamattomuus hankaloittaa arkielämän yhteensovittamista. (Kuvio 11.)

Kuvio 11. Miksi vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen on haastavaa?

Näistä 18 vastaajasta, joiden mielestä vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen oli haastavaa, viisi elää yhden aikuisen taloudessa eli 71 % kaikista yhden huoltajan taloudessa elävistä. Kahden aikuisen talouksista 13 eli 62 % koki arjen yhteensovittamisen haastavaksi. 71 % naisista koki näiden asioiden yhteensovittamisen haastavaksi ja 25 % miehistä. Perheistä, joissa on yksi lapsi, 62 % eli viisi koki arjen yhteensovittamisen haastavaksi ja monen lapsen perheistä 13 eli 65 %.

6.7 Missä tilanteissa apua päivähoiton perhetyöntekijältä?

Kymmenennessä kysymyksessä vanhemmilta kysyttiin, millaisissa asioissa/tilanteissa he toivoisivat saavansa tukea päivähoiton perhetyöntekijältä. Kysymys oli avoin, joten vanhemmat saivat vapaasti kirjoittaa mielipiteensä. Kuviossa 6 on eritelty vanhempien vastauksista esille tulleet asiat. Vastaajista 79 % (22) vastasi tähän kysymykseen.

”Päiväkodin työntekijöiden kanssa vaihdetaan päivän tapahtumat hälinässä. Ei siinä tule mieleenkään alkaa kertomaan mahdollisista ongelmista.”

Vastauksista selvisi, että kahdeksan vanhempaa toivoisi päivähoiton perhetyöntekijältä apua hankalissa kasvatustilanteissa ja myös kahdeksan vastaajaa toivoisi tukea arjen sujumisessa (kuvio 12).

”Perhetyöntekijältä kaipaisin apua arjen suunnitteluun, ajan käyttöön, rutiineihin ja järjeistämiseen.”

Viisi vastaajaa toivoisi tukea päivähoiton perhetyöntekijältä vaikeissa ja kriisityneissä elämäntilanteissa (kuvio 12).

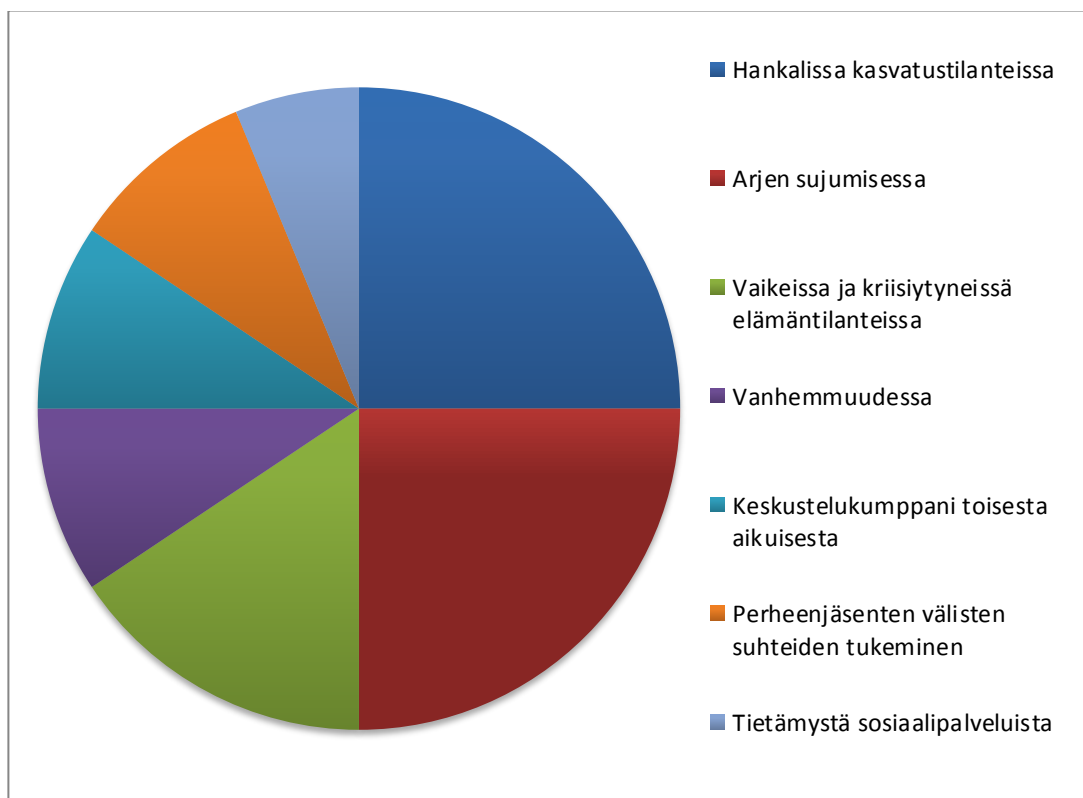
”Jos perheessä on tilanne kriisiytynyt, olisi hyvä, jos olisi ulkopuolinen joka pystyy neuvomaan ja tukemaan.”

Kolme vastaajaa ilmaisi, että kaipaisi tukea vanhemmuuteen ja kolme vastaajaa toivoisi tukea perheenjäsenten välisten suhteiden edistämiseen. Kolme vastaajaa oli

myös sitä mieltä, että päivähoidon perhetyöntekijästä saisi keskustelukumppanin. (Kuvio 12.)

”Yksinhuoltajalla monenlaisia kysymyksiä herää; keskustelumahdollisuus toisen aikuisen kanssa, mitä arjessa ei muuten ole.”

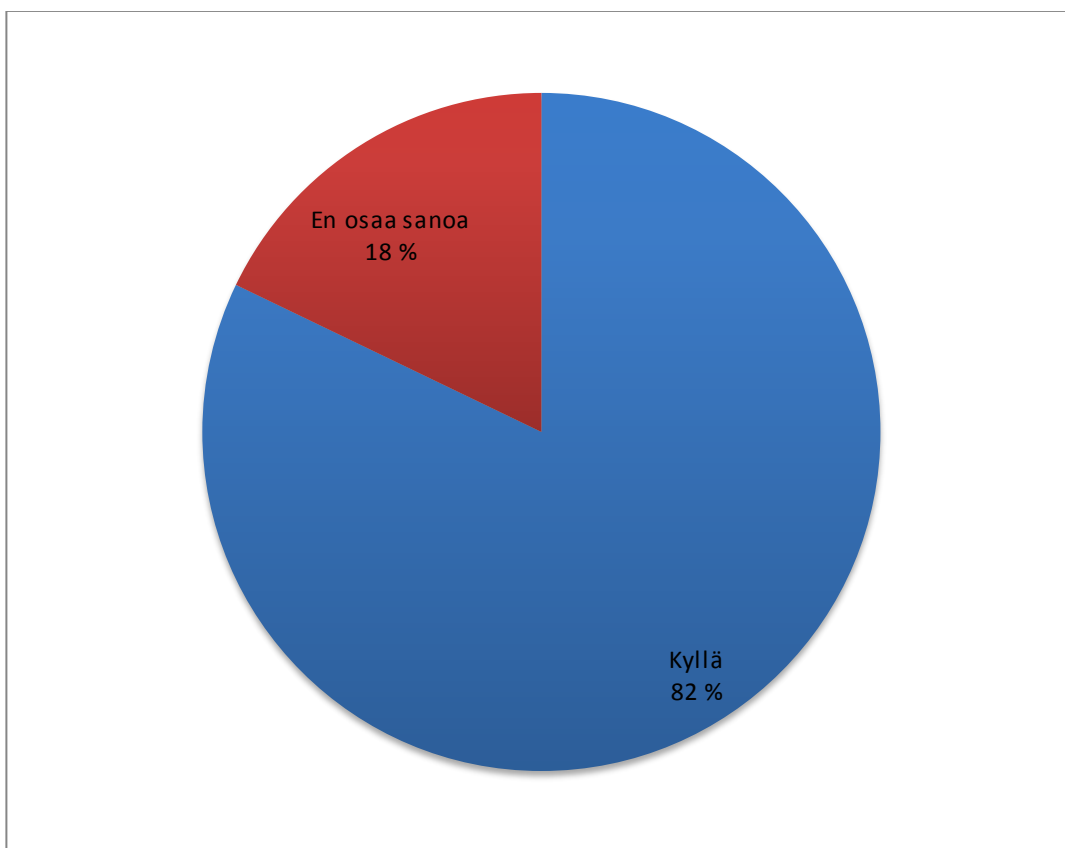
Kaksi vastaajaa on sitä mieltä, että perhetyöntekijältä saisi tarvittavaa tietämystä sosiaalipalveluista (kuvio 12).

Kuvio 12. Missä tilanteissa/asioissa kaipaisin tukea päivähoidon perhetyöntekijältä?

6.8 Päivähoidon perhetyöntekijä Vaasaan

Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin, näkisivätkö vanhemmat päivähoiton perhetyöntekijän hyvänä käytäntönä Vaasassa. Kysymyksessä oli valmiit vastausvaihtoehdot kyllä, en ja en osaa sanoa sekä mahdollisuus perustella vastauksensa. 23 vastaajaa eli 82 % on sitä mieltä, että päivähoiton perhetyöntekijä olisi hyvä käytäntö Vaasassa. Viisi (18 %) ei osannut sanoa, olisiko käytäntö hyvä ja kenenkään mielestä päivähoiton perhetyöntekijä ei olisi hyvä käytäntö Vaasassa. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Olisiko päivähoiton perhetyöntekijä hyvä käytäntö Vaasassa?

”... näen päivittäin lapsia, joita olisi voitu/pitänyt auttaa jo aiemmin heidän ongelmissaan. Juuri tällaista Vaasassa tarvitaan!”

Viisi perusteli käytännön hyväksi, koska se ennaltaehkäisisi ongelmien syntymistä (kuvio 14).

”Varhainen tukeminen ennaltaehkäisee ongelmia, joita voi tulla lapsen kasvaessa.”

Neljän vastaajan mielestä perhetyöntekijä olisi hyvä keskustelukumppani tukiverkon puuttuessa. Neljä vastaajaa kertoi myös, että perhetyöntekijä olisi hyvä tuki haastavissa elämäntilanteissa. (Kuvio 14.)

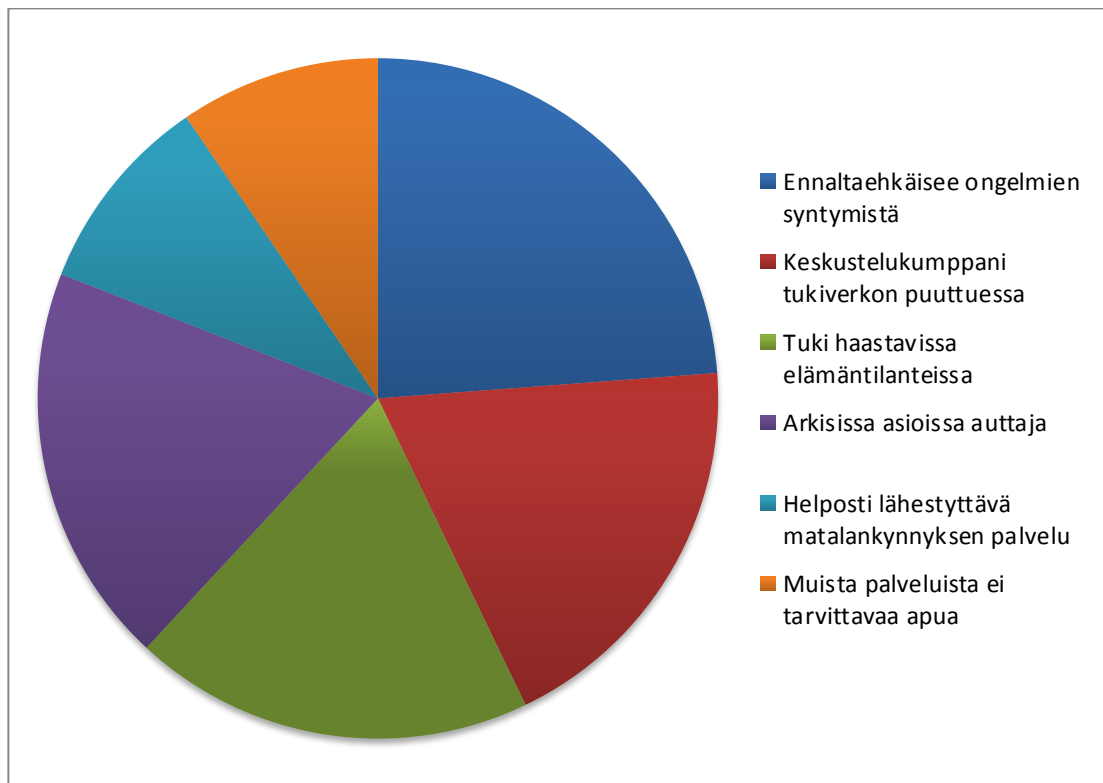
”Tarvetta olisi tällaiselle erityisosaamiselle. Tavallisesti päiväkodin työntekijöiden resurssit menevät vain pedagogisiin asioihin.”

Neljän vastaajan mielestä päivähoiton perhetyöntekijä auttaisi arkisissa asioissa. Kolmen vastaajan mielestä käytäntö olisi hyvä, koska se olisi helposti lähestyttävä matalankynnyksen palvelu. (Kuvio 14.)

”Monessa perheessä on ongelmia, eikä niihin välttämättä osata pyytää apua. Tällainen perhetyöntekijä saattaisi olla helpommin lähestyttävä kuin joku muu ammattiauttaja.”

Kaksi vastaajaa taas on kokenut, ettei ole saanut muista lapsiperheille tarjottavista palveluista tarvittavaa apua (kuvio 14).

”En kokenut saavani esim. neuvolasta tukea, jota olisin tarvinnut. Itse olisin arvostanut apua päivähoiton perhetyöntekijältä, kun elämässä oli vaikeaa.”

Kuvio 14. Miksi päivähoiton perhetyöntekijä Vaasaan?

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoitus oli tutkia perhetyöntekijän tarpeellisuutta Vaasan päiväkodeissa vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää päiväkodissa olevien lasten vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia arjessa jaksamisesta sekä saamastaan tuesta vanhemmuuteen ja kasvatukseen. Tavoitteena oli myös selvittää vanhempien kokemuksia päivähoidosta eli kuinka se vastaa perheen tarpeisiin. Näiden asioiden pohjalta oli tavoitteena tutkia lisätuen eli perhetyöntekijän tarpeellisuutta Vaasan päiväkodeissa.

Vanhemmat ovat pääasiassa tyytyväisiä päiväkodista saamaansa tukeen. Vanhemmat kokevat varsinkin, että heitä kuunnellaan ja he saavat osakseen ymmärrystä ja välittämistä. Päiväkodilta vanhemmat kaipaisivat eniten lisää tukea ja neuvoja kasvatukseen liittyvissä asioissa, erityisesti yhden lapsen perheet. Monilapsiset perheet taas kaipaisivat enemmän tukea haastaviin kotitilanteisiin. Miehet kaipaisivat suhteessa naisia enemmän tukea sekä kasvatusasioissa että haastavissa kotitilanteissa. Päivähoitoon liittyviä tyytymättömiä ilmaisuja oli kuitenkin suhteessa paljon vähemmän kuin niitä, mitä vanhemmat kokevat saavansa päivähoidosta.

Monen vastaajan mielestä päivähoidon henkilökunnalla on riittävästi valmiuksia vastata perheen tarpeisiin, koska heillä on muun muassa hyvä ammattitaito ja kokemusta. Lähes yhtä moni ei kuitenkaan ollut täysin tyytyväisiä henkilökunnan valmiuksiin vastata perheen tarpeisiin. Erityisesti yhden huoltajan perheet, lähes puolet heistä, kaipaavat henkilökunnalta enemmän. Perusteluissa tuli esiin erityisosaamisen ja kiinnostuksen puute sekä henkilökunnan vähyys. Kaiken kaikkiaan vanhemmat siis näkevät päivähoidon henkilökunnan pedagogisina ammattilaisina, joiden pitäisi kuitenkin tukea enemmän perheitä, mikä mahdollistettaisiin esimerkiksi pienemmällä ryhmäkoolla sekä henkilökuntaa lisäämällä, jolla tietoa perheiden tukemisesta.

Vanhemmat ovat saaneet hyvin tukea eri tahoilta, mikäli heillä on ollut hankalia tilanteita. Neuvola vaikuttaisi olevan vanhemmille ensisijainen varhaisen tuen paikka ja päiväkotikiitos heti sen jälkeen. Moni vanhemmista kokee myös, että heillä on

ympärillään riittävä tukiverkko. Muutama, jolla ei riittävää tukiverkkoa ole, ovat pääosin nelissäkymmenissä eli jostain syystä nuoremmilla vastaajilla on riittävästi sukulaisia ja ystäviä ympärillään tukemassa. Tästä voi päätellä, että kaiken ikäiset vanhemmat kaipaavat tukiverkkoa ympärilleen, saadaan se tuki sitten läheisiltä tai palveluista, joita perhe käyttää.

Suurin osa vanhemmista on sitä mieltä, että vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen on haastavaa. Arjen tekee haastavaksi muun muassa se, että vapaa-aikaa on liian vähän ja työelämässä on suuria paineita. Muutama vastaaja koki myös, että jäävät yksin kaiken kanssa ja läheiset ovat kaukana sekä omat voimat eivät tunnu riittävän arjessa selviämiseen. Pääteltävissä siis on, että nykyisin arki on todella kuormittavaa ja vanhemmat kaipaisivat enemmän vapaa-aikaa eli arjen suunnittelua siten, että vapaa-aikaa löytyisi. Vastausten perusteella arki on haastavaa erityisesti yhden huoltajan perheissä, jotka tarvitsisivat tukea arjessa selviytymiseen. Huomattavaa on myös, että suurin osa naisista kokee arjen haastavaksi, kun taas miehistä pieni osa.

Vanhemmat osasivat kertoa vastauksissaan monenlaisia asioita, mitä päivähoidon perhetyöntekijältä kaipaisivat. Suurimmiksi asioiksi nousi auttaminen hankalissa kasvatustilanteissa, arjen suunnittelussa ja asioiden järjeistämässä sekä ulkopuolisen tuki vaikeissa elämäntilanteissa. Erityisesti yksinhuoltajat kaipaisivat keskustelukumppania toisesta aikuisesta. Vastauksista nousi myös esiin, että päiväkodissa ei tällä hetkellä edes pystyisi kertomaan ongelmista vaikka haluaisi. Vanhemmat kertoivat monia asioita, mitä kaipaisivat päivähoidon perhetyöntekijältä ja suurin osa niistä on sellaisia, jota esimerkiksi päivähoidon kasvattajat eivät tällä hetkellä pysty tarjoamaan. Suurin osa vanhemmista myös näki päivähoidon perhetyöntekijän hyvänä käytäntönä Vaasassa, koska se olisi helposti lähestyttävä matalankynnyksen palvelu, joka auttaisi ennaltaehkäisemään ongelmien syntymistä.

Kaiken kaikkiaan vastausten perusteella on pääteltävissä, että monilla vanhemmillä on hankaluuksia arjessa jaksamisessa ja kaipaisivat siihen suunnitelmallisuutta. Muutamat vanhemmista kaipaisivat lisää tukea hankaliin kotitilanteisiin ja kasva-

tukseen, mutta suurin osa on tyytyväinen päiväkodilta saamaansa tukeen tällä hetkellä. Kuitenkin vanhemmat kaipaisivat henkilökunnalta enemmän valmiuksia tukea perheitä. Näiden asioiden pohjalta voidaan päätellä, että perhetyöntekijä voisi olla tarpeellinen apu joillekin perheille.

8 POHDINTA

Korjaavalla puolella työskennellessäni, eli lastensuojelussa, perheen tilanne on yleensä jo pahasti kriisiytynyt. Se on ollut välillä rankkaa katsottavaa ja siitä olen osaltaan saanut ajatuksen tämän työn tekemiseen eli miten perheen kielteisiä kehityskulkuja saataisiin ehkäistyä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämän hetkinen taloustilanne on sellainen, että uusia virkoja on vaikea tarjota ja kehittää uudenlaisia toimintakäytäntöjä. Pitkällä tähtäimellä päivähoiton perhetyöstä voisi tulla kunnalle taloudellisesti kannattavaa, koska korjaava työ käy lopulta paljon kalliimmaksi kuin ongelmien ennaltaehkäisy.

Yksi kysymys, joka tätä työtä tehdessä on noussut esille, on se, että pystyykö päivähoito nykytilassaan vastaamaan perheen tarpeisiin. Helingon (2012) opinnäytetyössä tutkittiin päivähoiton perhetyöntekijän tarpeellisuutta Vaasassa päivähoiton henkilökunnan näkökulmasta ja tulokset osittivat, että tarvetta olisi yhteistyökumppaniksi ja oman työn rinnalle, koska nykyisillä resursseilla perheen tukeminen on haastavaa ja ei välttämättä kuulu esimerkiksi lastentarhaopettajan työtehtäviin (Helinko 2012). Oman tutkimukseni perusteella vanhemmat kaipaisivat erityisesti tukea arjen suunnitteluun ja kokevat, että päivähoiton henkilökunnalla ei välttämättä löydy riittävästi valmiuksia vastata vanhempien ja perheiden tarpeisiin. Lisäksi yli 80 % vanhemmista näkisi päivähoiton perhetyöntekijän hyväksi käytännöksi Vaasaan. Kaiken kaikkiaan siis käytäntö olisi tervetullut niin henkilökunnan kuin vanhempienkin näkökulmasta, koska päivähoito ei pysty täysin nykytilassa vastaamaan perheen tarpeisiin. Koulussakin on kuraattori, joka tukee esimerkiksi vaikeissa tilanteissa, joten miksi ei päiväkodissa tarjottaisi samansuuntaista tukea?

Henkilökohtaisesti olen saanut tältä työltä paljon ja se on laajentanut näkemystäni päivähoiton mahdollisuuksista ja ennaltaehkäisevän työn tärkeydestä, peilaten myös omiin kokemuksiini lastensuojelun korjaavalta puolelta. Olen ollut tästä aiheesta kiinnostunut jo pidemmän aikaa ja kirjoittaminen on tuntunut suurimmaksi osaksi mielekkäältä ja innostavalta. Välillä kirjoittamisessa on päässyt kunnolla vauhtiin ja esimerkiksi mielenkiintoista teoriaa olisi ollut niin paljon, että jouduin

lopulta karsimaan tekstiä isolla kädellä. Toki välillä on ollut epätoivon hetkiä, koska tein työn yksin ja olisin ehkä kaivannut toisen ihmisen näkökulmaa. Toivon, että tutkimuksestani on hyötyä päivähoidon ja ennaltaehkäisevän lastensuojelun kehittämisessä ja se herättäisi pohdintaa keinoista tukea vanhemmuutta ja miten perheiden kielteisiä kehityskulkuja saataisiin ehkäistyä.

Vastausprosentti (19 %) jäi melko pieneksi. Vastausprosentin pienuuteen vaikuttaa esimerkiksi se, että monet lapset ovat vain pari päivää viikossa päivähoitossa eli vaikka vanhemmat ovat nähneet kyselyn, voi mennä pitkä aika, ennen kuin tulevat päiväkotiin seuraavan kerran. Viikko katsottiin kuitenkin sopivaksi vastausajaksi, jotta vanhemmat eivät unohtaisi kyselyä liian pitkän vastausajan vuoksi. Kysely ei kuitenkaan ollut vanhemmille pakollinen ja samaan aikaan päiväkodeissa oli muitakin kyselyitä liittyen esimerkiksi kesän hoitoaikoihin ynnä muihin asioihin, joten tämä kysely oli varmaan tärkeysjärjestyksessä alhaisimpana. Kyselyn olisi voinut toteuttaa myös aikaisemmin, jolloin vastausprosentti olisi voinut olla suurempi kuin kesän kynnyksellä.

Teemaan liittyen jatkokehittämisaihe/-hanke voisi olla ennaltaehkäisevän perhetyön kehittäminen Vaasassa. Tämä vaatisi jo suunnitelmallisempaa kehittämistä ja rahoitusta ja voitaisiin toteuttaa esimerkiksi projektin kautta. Vaasassa käynnissä oleva Pohjanmaan perhekaste- hanke ja sen jatkohanke kehittävät muun muassa ennaltaehkäiseviä menetelmiä lapsiperheille ja mielestäni päivähoidon perhetyöntekijä voisi olla esimerkiksi todella hyvä ennaltaehkäisevä palvelu ja vastaa Pohjanmaan perhekaste- hankkeen tavoitteisiin. Kiinnostavaa olisi myös tietää, miten perheet ovat kokeneet päivähoidon perhetyön kunnassa, jossa on kyseinen palvelu.

LÄHTEET

- Bardy, M., Salmi, M. & Heino, T. 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Stakes, raportteja 263. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi.
- Beckett, C. 2007. Child Protection An Introduction. SAGE Publications Ltd. London.
- Dahlberg, G., Moss, P. & Pence, A. 2007. Beyond Quality in Early Childhood Education and Care: Languages of Evaluation. Routledge. New York.
- Eriksson, E. & Arnkil, T.E. 2005. Huoli puheeksi, opas varhaisista dialogeista. Stakes, oppaita 60. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi.
- Halme, N., Perälä, M.-L. & Laaksonen, C. 2010. Yhteistyöinterventioiden vaikuttavuus lapsiperhepalveluissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Yliopistopaino Oy. Helsinki.
- Hirsijärvi, S., Remes P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Tammi. Keuruu.
- Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen – ennalta ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa, 188–208. Toim. Keskinen, S & Virjonen, H. Tammer-Paino Oy. Tampere.
- Hänninen, S.-L. & Valli, S. 1986. Suomen lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historia. Otava. Keuruu.
- Junttila, H. 2004. Päivähoito lain näkökulmasta. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa, 12–17. Toim. Keskinen, S & Virjonen, H. Tammer-Paino Oy. Tampere.
- Jutila, S. 2013. Päivähoidon perhetyöntekijä. Ylöjärven kunta. Haastattelu 9.7.2013.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi, perhetyön arkea. Bookwell Oy. Porvoo.
- Kaskela, M. & Kekkonen M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta –opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes oppaita 63. Gummerus Kirjapaino Oy. Vaajakoski.
- Kouivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa, 73–102. Toim. Keskinen, S & Virjonen, H. Tammer-Paino Oy. Tampere.
- Koivunen, P.-L. 2009. Hyvä Päivähoito, työkaluja sujuvaan arkeen. PS-kustannus. Jyväskylä.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 15.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

L 3.8.1992/733. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 21.5.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920733>.

L 25.3.1983/304. Laki lasten päivähoidosta. Säädön säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 2.6.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.

L 28.12.2012/911. Lastensuojelulaki. Säädön säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 7.9.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#a28.12.2012-911>.

L 21.8.1992/806. Asetus lasten päivähoidosta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 9.9.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>.

Lastensuojelu 2011. 2012. Tilastoraportti 26/2012. Toim. Kuoppala T. & Säkkinen, S. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki.

Leino, J. 2013. Vastaava perhetyöntekijä. Vaasa. Haastattelu 10.9.2013.

Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa - perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa, 106–123. Toim. Keskinen, S & Virjonen, H. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Pedatieto. Saarijärvi.

Pohjanmaan perhekaste - Kaste-familjeprojektet i Österbotten: Loppuraportti kehittämistyöstä vuosilta 2009–2011. 2011. Toim. Muotio, N.

Pohjanmaan perhekaste II- kaste-familjeprojektet i österbotten. 2013. Viitattu 13.6.2013. <http://kasperihanke.fi/kasper-i-2-osahankkeet/pohjanmaan-perhekaste>.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. WSOYpro Oy. Helsinki.

Salminen, E. & Tynninen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa, omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Pedatieto Oy. Saarijärvi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) 2012–2015 Toimeenpanosuunnitelma. 2012. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:20. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.

Taskinen, S. 2012. Lastensuojelulain soveltaminen. Sanoma Pro. Helsinki.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Vaasan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013–2016. 2012. Käsittely: Sosiaali- ja terveyslautakunta ja Lapsiasianneuvosto.

Varhaiskasvatuksen perhetyö. 2009. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos ja sosiaaliportti. Viitattu: 27.7.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyvakaytanto/kuvaus/?PracticeId=8a7570a0-32b0-4bbe-8aac-84185c14b946>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2007. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Gummerus Kirjapaino Oy. Vaajakoski.

Varpu- tukea ajoissa. 2013. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 18.6.2013. <http://www.varpu.fi/varpu>

Vilen, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Siven, T., Neuvonen S., & Kurvinen A. 2008. Lapsuus: erityinen elämänvaihe. WSOY Oppimateriaalit Oy. Helsinki.

Äitiysavustuksen historia. 2013. Kansaneläkelaitos. Viitattu 16.9.2013. http://www.kela.fi/aitiysavustus-ja-aitiyspakkaus_aitiysavustuksen-historia.

LIITE 1

SAATEKIRJE

Hyvät lasten vanhemmat!

Olen Essi Peurala ja opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen kyselytutkimuksen koskien vanhemmuuden tukemista ja päivähoiton perhetyötä.

Päivähoidossa tarjottava perhetyö on matalan kynnyksen tukea lapsiperheille. Päivähoidon perhetyön asiakkaana ovat kaikki päivähoitossa olevat lapset ja heidän vanhempansa. Palvelu on maksutonta ja vapaaehtoista. Päivähoidon perhetyön tarkoitus on vahvistaa perhettä yksikkönä ja tukea näin perheitä esimerkiksi arjen sujumisessa, vanhemmuudessa ja lapsen kasvatuksessa. Perusajatuksena on ottaa perheen omat voimavarat käyttöön ja työtä tehdään ohjaamalla, neuvonnalla ja yhdessä tekemällä. Päivähoidossa perhetyötä toteuttaa tehtävään erikseen palkattu perhetyöntekijä.

Vaasassa ei tällä hetkellä päivähoitossa ole perhetyöntekijöitä ja tämän kyselyn tavoitteena on selvittää Teidän vanhempien näkemys ja mielipide asiasta.

Toivon, että vastaisit kyselyyn **perjantaihin 24.5.2013 mennessä**. Kyselyn voit palauttaa suoraan päiväkotiin siihen varatulle paikalle. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä niistä pysty yksittäisiä henkilöitä tunnistamaan.

Kiitos vastauksestasi

Essi Peurala

LIITE 2

KYSELYLOMAKE

Ympyröi itsellesi sopivin vaihtoehto. Avoimissa kysymyksissä voit kirjoittaa vastauksesi siihen varatuille viivoille ja tarvittaessa jatkaa lomakkeen kääntöpuolelle.

1. Olen

1. Nainen
2. Mies

2. Ikä

1. Alle 20 vuotta
2. 20 – 24 vuotta
3. 25 – 29 vuotta
4. 30 – 34 vuotta
5. 35 – 39 vuotta
6. 40 – 44 vuotta
7. 45 – 49 vuotta
8. Yli 50 vuotta

3. Talouteeni kuuluu

1. Yksi aikuinen ja yksi lapsi
2. Yksi aikuinen ja useampi kuin yksi lapsi
3. Kaksi aikuista ja yksi lapsi
4. Kaksi aikuista ja useampi kuin yksi lapsi

4. Millaisia asioita koet saavasi päiväkodilta? (voit ympyröidä useamman vaihtoehdon)

1. Ymmärrystä ja välittämistä
2. Mielipiteiden huomioimista ja kuuntelua
3. Tukea ja neuvoja lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa
4. Tukea ja neuvoja haastaviin tilanteisiin kotona
5. Muuta, mitä _____

5. Millaisia asioita toivoisit saavasi enemmän päiväkodilta? (voit ympyröidä useamman vaihtoehdon)

1. Ymmärrystä ja välittämistä
2. Mielipiteiden huomioimista ja kuuntelua
3. Tukea ja neuvoja lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa
4. Tukea ja neuvoja haastaviin tilanteisiin kotona
5. Muuta, mitä _____

6. Onko mielestäsi päiväkodin henkilökunnalla tarpeeksi valmiuksia vastata vanhempien ja perheen tarpeisiin?

1. Kyllä
2. Ei
3. En osaa sanoa

Perustele miksi

7. Mistä olet saanut tukea hankalissa tilanteissa liittyen esim. kasvatukseen ja perhe-elämään? (voit ympyröidä useamman vaihtoehdon)

1. Päiväkodista
2. Koulusta (lapsen opettajalta, kuraattorilta tai terveydenhoitajalta)
3. Neuvolasta
4. Perheneuvolasta
5. Kotipalvelusta
6. Lastensuojelun perhetyöntekijältä
7. Erilaisista järjestöistä (esim. MLL, Pelastakaa lapset ry. jne.)
8. Seurakunnan tarjoamista palveluista
9. Kohdalleni ei ole tullut kovin hankalia tilanteita
10. En mistään, vaikka olisin kaivannut tukea
11. Muusta, mistä _____

8. Koetko, että ympärilläsi on riittävä tukiverkko esim. sukulaisia ja ystäviä?

1. Kyllä
2. En
3. En osaa sanoa

9. Tuntuuko vapaa-ajan, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen haastavalta?

1. Kyllä
2. Ei
3. En osaa sanoa

Perustele miksi

10. Millaisissa asioissa/tilanteissa toivoisit saavasi tukea päivähoidon perhetyöntekijältä? (saatekirjeessä kuvaillaan lyhyesti päivähoidon perhetyön tarkoitus ja tehtävät)

11. Näkisitkö päivähoiton perhetyöntekijän hyvänä käytäntönä Vaasassa?

1. Kyllä
2. En
3. En osaa sanoa

Perustele miksi

Sydämellinen kiitos osallistumisestasi tutkimukseen. Autat omalla vastauksellasi kehittämään Vaasan varhaiskasvatusta.

Aurinkoista kesän alkua!